

Vysoká škola logistiky o.p.s.

**Sociální služby pro seniory v Přerově
a Tovačově**

(Bakalářská práce)

Vysoká škola
logistiky
o.p.s.

Zadání bakalářské práce

student	Michal Zácha, DiS.
studijní program	Logistika
obor	Logistika služeb

Vedoucí Katedry bakalářského studia Vám ve smyslu čl. 22 Studijního a zkušebního řádu Vysoké školy logistiky o.p.s. pro studium v bakalářském studijním programu určuje tuto bakalářskou práci:

Název tématu: **Sociální služby pro seniory v Přerově a Tovačově**

Cíl práce:

Zhodnotit činnost a hospodaření vybraných příspěvkových organizací v letech 2017-2019 a navrhnout doporučení ke zlepšení ekonomických podmínek pro zajišťování sociálních služeb.

Zásady pro vypracování:

Využijte teoretických východisek oboru logistika. Čerpejte z literatury doporučené vedoucím práce a při zpracování práce postupujte v souladu s pokyny VŠLG a doporučeními vedoucího práce. Části práce využívající neveřejné informace uveďte v samostatné příloze.

Bakalářskou práci zpracujte v těchto bodech:

Úvod

1. Charakteristika sociálních služeb v ČR a jejich logistické aspekty
2. Činnost a hospodaření vybraných příspěvkových organizací
3. Návrhy a doporučení pro zlepšení ekonomických podmínek pro zajišťování sociálních služeb

Závěr

Rozsah práce: 35 – 50 normostran textu

Seznam odborné literatury:

HALÁSEK, Dušan a kolektiv. Logistika v odvětvích služeb. 1. vyd. Přerov: Vysoká škola logistiky o.p.s., 2013. ISBN 978-80-87179-30-7.

HROZENSKÁ, Martina a Dagmar DVOŘÁČKOVÁ. Sociální péče o seniory. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. 192s. ISBN 978-80-247-4139-0.

MATOUŠEK, Oldřich. Slovník sociální práce. 1 vyd. Praha: MALÍKOVÁ, Eva. Péče o seniory v pobytových sociálních [sic] zařízeních. Praha: Grada, 2011. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-3148-3.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. et Ing. Iveta Dočkalíková, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce:

31. 10. 2020

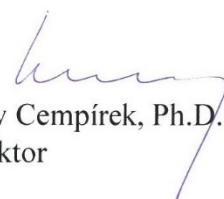
Datum odevzdání bakalářské práce:

6. 5. 2021

Přerov 31. 10. 2020

Ing. et Ing. Iveta Dočkalíková, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Ing. Václav Cempírek, Ph.D.
rektor

Čestné prohlášení

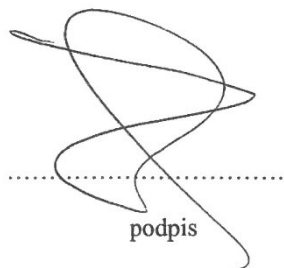
Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní, a že jsem ji vypracoval samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná a že jsem v práci neporušil autorská práva ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o autorském právu, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Prohlašuji, že jsem byl také seznámen/a s tím, že se na mou bakalářskou práci plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo. Beru na vědomí, že Vysoká škola logistiky o.p.s. nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro pedagogické, vědecké a prezentační účely školy. Užiji-li svou bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat předtím o této skutečnosti prorektora pro vzdělávání Vysoké školy logistiky o.p.s.

Prohlašuji, že jsem byl poučen o tom, že bakalářská práce je veřejná ve smyslu zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 47b. Taktéž dávám souhlas Vysoké škole logistiky o.p.s. ke zpřístupnění mnou zpracované bakalářské práce v její tištěné i elektronické verzi. Souhlasím s případným použitím této práce Vysokou školou logistiky o.p.s. pro pedagogické, vědecké a prezentační účely.

Prohlašuji, že odevzdaná tištěná verze bakalářské práce, elektronická verze na odevzdaném optickém médiu a verze nahraná do informačního systému jsou totožné.

V Přerově, dne 06. 05. 2021

podpis

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval zejména Ing. et Ing. Ivetě Dočkalíkové, Ph.D., za odborné vedení, obětavou pomoc, cenné rady a připomínky a velkou vstřícnost v průběhu konzultací při celé realizaci této bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku pobytových sociálních služeb pro seniory v Přerově a Tovačově a jejich logistické a ekonomické aspekty. Po teoretickém vymezení klíčových pojmů následuje teoretický výklad zaměřující se na logistiku a financování těchto sociálních služeb. V druhé kapitole jsou již na příkladu dvou poskytovatelů této sociální služby analyzovány vybrané a z veřejně dostupných zdrojů známé informace o logistice a financování těchto subjektů spolu s komparací údajů týkajících se financování těchto dvou konkrétních poskytovatelů sociálních služeb.

Klíčová slova

Sociální služby, domov pro seniory, financování sociálních služeb

Annotation

The bachelor thesis focuses on the issue of residential social services for seniors in Přerov and Tovačov and their logistical and economic aspects. The theoretical definition of key concepts, including a historical excursion, is followed by a theoretical explanation focusing on the logistics and financing of these social services. In the second chapter, selected and well-known information on the logistics and financing of these entities known from publicly available sources is analyzed on the example of two providers of this social service, together with a comparison of data concerning the financing of these two specific social service providers.

Keywords

Social Services, retirement home, financing of social services

Obsah

Úvod.....	8
1. Charakteristika sociálních služeb v ČR a jejich logistické aspekty	10
1.1 Služba obecně.....	10
1.1.1 Členění služeb	11
1.1.2 Logistické aspekty služeb.....	14
1.2 Sociální služby v ČR.....	15
1.2.1 Cíl a obsah sociálních služeb.....	16
1.2.2 Právní úprava sociálních služeb	17
1.2.3 Kategorizace sociálních služeb.....	18
1.2.4 Standardy kvality sociálních služeb	23
1.2.5 Zřizovatelé a poskytovatelé sociálních služeb	26
1.2.6 Financování sociálních služeb	28
2. Činnost a hospodaření vybraných příspěvkových organizací.....	32
2.1 Sociální služby v Olomouckém kraji	32
2.2 Domov pro seniory v Přerově	34
2.2.1 Hospodaření vybrané příspěvkové organizace.....	38
2.3 Domov pro seniory v Tovačově.....	42
2.3.1 Hospodaření vybrané příspěvkové organizace.....	44
3. Návrhy a doporučení pro zlepšení ekonomických podmínek pro zajišťování sociálních služeb	47
Závěr	52
Soupis bibliografických citací	54
Seznam grafických objektů.....	59
Seznam zkratk	61
Přílohy.....	62

Úvod

Sociální služby v 21. století hrají a nadále budou hrát významnou roli v moderní společnosti, a to i s ohledem zejména na kontinuální stárnutí nejenom české a evropské populace, zvyšování počtu seniorů i jejich poměru vůči ostatním věkovým kategoriím populace a s tím související potřebou o zvyšování kapacity těchto pobytových sociálních služeb a snahou minimálně o udržení či ještě lépe zvýšení kvality poskytovaných služeb, ale i s ohledem na udržitelnost ekonomické situace těchto institucí, jejich zřizovatelů či provozovatelů a také veřejných rozpočtů.

V současné době se poskytovatelé nejen pobytových sociálních služeb pro seniory potýkají kontinuálně napříč časem s plnou obsazeností a tento trend bude při neřešení dostatečných kapacit v budoucnu a při zachování současného tempa stárnutí populace obrovským problémem. Proto je vhodné již nyní analyzovat současný stav, a i s ohledem na hospodárný přístup hledat řešení, která v budoucnu dokážou zajistit sociální péči pro stále více osob tak, aby celý systém sociální péče byl reálně ufinancovatelný.

Sociální služba je pak z pohledu služeb i logistiky poněkud přehlíženou součástí tohoto vědního oboru i přes skutečnost, že snahu o péči o slabší členy společnosti lze pozorovat už od starověku. Nutnost sociální péče, její studium a snahu o její zlepšování jak po stránce kvality, tak ekonomiky je zcela určitě neoddiskutovatelné, neboť předcházení jakýchkoliv sociálních problémů je vždy levnější než jejich následné řešení.

Cílem bakalářské práce je zhodnotit činnost a hospodaření vybraných příspěvkových organizací v letech 2017-2019 a navrhnout doporučení ke zlepšení ekonomických podmínek pro zajišťování sociálních služeb.

Práce je členěna do tří hlavních kapitol, přičemž první z nich je zaměřena zejména na teoretické pojednání o vybrané problematice. Po vymezení a definování základních pojmů, jako je zejména pojem „služba“, je v práci poskytnut prostor pro teoretické členění služeb a jejich logistické aspekty. Následně se práce zaměřuje již konkrétně na sociální služby, jejich historické ukotvení, základní ukotvení v legislativě, cíle a obsah sociální práce. Důraz je kladen i na jednotlivé kategorie sociálních služeb

a na standarty jejich kvality. Poslední část první kapitoly se věnuje poskytovatelům a zřizovatelům sociálních služeb a poměrně důkladně i financování těchto služeb.

V druhé kapitole jsou analyzovány vybrané logistické a finanční aspekty vybraných příspěvkových organizací a jejich činnost, na základě, kterých je v třetí kapitole provedena komparativní analýza zjištěných údajů a jsou navrženy doporučení ke zlepšení ekonomické situace vybraných příspěvkových organizací.

Při zpracování bakalářské práce byla použita metoda komparativní analýzy, dále analýza odborné literatury a relevantní legislativy.

1. Charakteristika sociálních služeb v ČR a jejich logistické aspekty

V rámci první kapitoly bakalářské práce, která je věnována nejprve obecné definici služeb a jejich logistických aspektů a dále konkrétně sociálním službám, jejich legislativnímu ukotvení, cílům a obsahu, standardům jejich poskytování a v neposlední řadě kategorizaci a financování, je nejdříve nutné se seznámit se základní terminologií a definovat dva stěžejní pojmy, kterými v této práci jsou bezpochyby sociální práce a sociální služba. Po zodpovězení základní otázky “Co je to sociální služba?” bude nutné odpovědět i na otázku “Co dělá sociální práce?” a “Kdo, či jaké instituce sociální služby poskytují?”.

1.1 Služba obecně

V odborné literatuře lze jako první definici služeb najít definici Adama Smitha z jeho díla Pojednání o podstatě a původu bohatství národů, který služby definoval jako statky, které neprodukují žádnou hodnotu. [5] Svou definici Smith doplňuje o vysvětlení, že poskytování služeb je jednou z nejvýznamnějších oblastí společenské práce, a že služba jako taková je neproduktivní činnost, neboť jejím výsledkem nejsou žádné předměty s faktickou hodnotou nebo žádný kapitál.

Například Vašítková považuje za nejpřesnější definici služeb definici Kotlera a Armstronga, kteří služby definují jako *„jakoukoliv činnost nebo výhoda, kterou jedna strana může nabídnout druhé straně, přičemž je v zásadě nehmotná a jejím výsledkem není vlastnictví. Produkce služby může, ale nemusí být spojena s hmotným produktem.“* [6, s. 13]

Pro hlubší pochopení pojmu služby je pak stejně jako u jiných pojmů či věcí možné obsah této definice demonstrovat a lépe pochopit při vyjasnění jeho vlastností. Mezi základní vlastnosti služeb lze zařadit nehmotnost, neoddělitelnost, heterogenita, zničitelnost a vlastnictví. Nehmotnost služby je považována za stěžejní vlastnost služby, neboť jako čistou službu lze označit pouze tu, kterou nelze popsat díky žádnému smyslovému vnímání. Veškeré ostatní vlastnosti konkrétní služby jsou pak díky její nehmotnosti a jakési virtuálnosti velmi těžko verifikovatelné.

Neoddělitelnost je vlastností služby, která popisuje vztah mezi poskytovatelem, službou a příjemcem, kdy na rozdíl od zboží je při poskytování služby (poskytnutí obědu v restauraci či oprava rozladěné televize) nutná interakce mezi zákazníkem a poskytovatelem. Tato interakce již v dnešní době nemusí probíhat výhradně fyzicky, ale lze ji chápat například i jako vzdálené připojení IT specialisty do počítače zákazníka za účelem jeho opravy – zde sice k fyzické interakci nedojde, ale je nahrazena jeho virtuální přítomností v počítači zákazníka.

Heterogenita služeb je další typickou vlastností služeb, neboť i při poskytování totožné služby (například oprava automobilu) se výsledek může (v zásadě i ve stejné společnosti) lišit z celé řady důvodů, jakými jsou například různí zaměstnanci poskytovatele služby, jejich psychické či fyzické rozpoložení, zkušenosti atd. Ve výsledku je tak konkrétní služba tvořena vždy s různými výsledky, postupy či v různě provedené kvalitě. S nehmotností služeb pak úzce souvisí i její zničitelnost, neboť díky absenci jejího fyzického aspektu nelze službu skladovat, vracet či prodávat znovu.

Poslední uvedenou vlastností služeb je nemožnost jejího vlastnictví, která úzce souvisí s jeho nehmotností a zničitelností. Pokud poskytovatel zákazníkovi poskytne službu, tak na tuto službu zákazníkovi nevzniká vlastnické právo. I vzhledem k samotné povaze služby je logické, že zákazník po zakoupení služby získá pouze čas poskytovatele, jeho know how či nehmotný výsledek jeho činnosti, který ovšem ze své podstaty není možné vlastnit. [6]

1.1.1 Členění služeb

V rámci členění služeb lze použít členění dle několika hledisek či kritérií. Prvním z nich, který je zmíněn v této práci, je členění služeb dle Evropského parlamentu a Rady, které vychází ze směrnice č. 2006/123/ES o službách na vnitřním trhu. Tento dokument člení služby v zásadě na dvě hlavní kategorie, kterými jsou služby **liberalizované** a **služby v obecném zájmu**. Liberalizované služby dle této směrnice lze chápat jako komerčně poskytované služby za úplatu, jejichž výše je ovlivňována trhem (reakcí nabídky a poptávky), a které nemají svého garanta (vyšší orgán, který by poskytování těchto služeb kontroloval či přímo řídil). Jako příklad je možné uvést poskytování kadeřnických služeb, oprava automobilů či například poskytování místa na serverech. Naproti této kategorii stojí služby v obecném zájmu, kde na rozdíl od předchozí kategorie

není cena ovlivněna výhradně smluvně a při jejichž poskytování se již vyskytuje úloha garanta – tj. vyššího orgánu, který hlídá kvalitu poskytovaných služeb, ovlivňuje cenu, popřípadě se podílí na jejich poskytování.

Tato druhá kategorie služeb se dále vnitřně člení na služby v obecném hospodářském zájmu, které nejsou poskytovány bezplatně a jejíž poskytování a distribuce je v zájmu státu i jeho občanů. Do této kategorie lze zařadit kupříkladu zásobování pitnou vodou či odpadové hospodářství. Druhou podkategorií služeb v obecném zájmu jsou služby v obecném nehospodářském zájmu, které jsou stejně jako předchozí podkategorie poskytovány v zájmu občanů i státu s tím rozdílem, že jejich poskytování je pro příjemce služby bezplatné či pouze s doplatkem. Toto tvrzení však neplatí absolutně, neboť reálná cena služby je dotována ze strany státu, který tuto službu hradí z daňových výnosů. Do této kategorie lze zařadit například kulturu, zdravotnictví nebo právě stěžejní pojem pro tuto bakalářskou práci – sociální služby. [6]

Dalším možným členěním služeb je jejich členění dle klasifikace CZ-NACE, které zavedl Český statistický úřad dle § 19 odst. 2, zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů, a který je v souladu s mezinárodní statistickou kvalifikací ekonomických činností, a která v České republice platí od 1. ledna 2008, a která nahradila odvětvovou klasifikaci ekonomických činností platnou od roku 2003.

Tato klasifikace třídí ekonomické činnosti do celkem 21 sekcí (Zemědělství, lesnictví a rybnářství; Zpracovatelský průmysl; Výroba a rozvod elektřiny, plynu a tepla; Zásobování vodou a činnosti související s odpadními vodami a odpady; Stavebnictví; Velkoobchod, maloobchod, opravy motorových vozidel; Doprava a skladování; Ubytování, stravování a pohostinství; Informační a komunikační činnosti; Peněžnictví a pojišťovnictví; Činnosti v oblasti nemovitostí; Profesní vědecké a technické činnosti; Administrativní a podpůrné činnosti; Veřejná správa a obrana; Vzdělávání; Zdravotní a sociální péče; Kulturní, zábavní a rekreační činnosti; Ostatní činnosti; Činnosti domácností jako zaměstnavatelů; Činnosti exterritoriálních organizací).

Bakalářská práce je zaměřena na služby v obecném zájmu, a to na sociální služby, přičemž sociální služby mají dle členění CZ NACE kódy 87.1 až 88.9. [7]

Tab. 1.1 Kódy CZ NACE

Kód	Název ekonomické činnosti
87	Pobytové služby sociální péče
871	Sociální péče ve zdravotnických zařízeních ústavní péče
8710	Sociální péče ve zdravotnických zařízeních ústavní péče
87100	Sociální péče ve zdravotnických zařízeních ústavní péče
872	Sociální péče v zařízeních pro osoby s chronickým duševním onemocněním a osoby závislé na návykových látkách
8720	Sociální péče v zařízeních pro osoby s chronickým duševním onemocněním a osoby závislé na návykových látkách
87201	Sociální péče v zařízeních pro osoby s chronickým duševním onemocněním
87202	Sociální péče v zařízeních pro osoby závislé na návykových látkách
873	Sociální péče v domovech pro seniory a osoby se zdravotním postižením
8730	Sociální péče v domovech pro seniory a osoby se zdravotním postižením
87301	Sociální péče v domovech pro seniory
87302	Sociální péče v domovech pro osoby se zdravotním postižením
879	Ostatní pobytové služby sociální péče
8790	Ostatní pobytové služby sociální péče
87900	Ostatní pobytové služby sociální péče
88	Ambulantní nebo terénní sociální služby
881	Ambulantní nebo terénní sociální služby pro seniory nebo osoby se zdravotním postižením
8810	Ambulantní nebo terénní sociální služby pro seniory nebo osoby se zdravotním postižením
88101	Ambulantní nebo terénní sociální služby pro seniory

88102	Ambulantní nebo terénní sociální služby pro osoby se zdravotním postižením
889	Ostatní ambulantní nebo terénní sociální služby
8891	Sociální služby poskytované dětem
88910	Sociální služby poskytované dětem
8899	Ostatní ambulantní nebo terénní sociální služby j. n.
88991	Sociální služby pro uprchlíky, oběti katastrof
88992	Sociální prevence
88993	Sociální rehabilitace
88999	Jiné ambulantní nebo terénní sociální služby j. n.

Zdroj: vlastní zpracování [43].

Poslední možné členění služeb zmíněných v této práci je členění dle kritérií uváděných Vašítkovou [6], která člení služby například dle toho, zda je možné je směnit za peníze. Toto členění dává možnost rozdělit služby na ty, které jsou tržní a lze je pořídit na trhu a na ty, které jsou netržní (veřejné služby) a jedná se o výhody, jejichž distribuce musí být zajištěna mimo trh. Druhým dělicím kritériem služeb je dělení dle příjemce, kdy je možné služby rozdělit na ty poskytované jednotlivcům či domácnostem, které z nich mají osobní užitek, a kteří tyto služby nepoužívají k tvorbě dalších ekonomických výhod a dále na skupinu organizací, které poskytnuté služby využívají právě na vytvoření dalšího ekonomického užitku. Třetím dělicím kritériem pak je míra zhmotnění, dle které lze služby členit na nehmotné (například muzeum či bezpečnostní agentura), na služby zajišťující přidanou hodnotu k hmotnému předmětu (např. služby reklamy či vytváření obalů) a v poslední řadě na služby zpřístupňující hmotné produkty (např. maloobchod půjčovna či poštovní služby). [6]

1.1.2 Logistické aspekty služeb

V rámci logistiky služeb v sociálních službách se lze řídit tím, že by jejich poskytování mělo dle Haláska splňovat pravidla „7 S“. Tento soubor aspektů obsahuje následující pravidla:

Správná služba - Instituce poskytující sociální službu by měla poskytovat takovou službu, která bude řešit problémy příjemců sociálních služeb.

Správná kvalita - Služby sociální péče musí být poskytovány v potřebné kvalitě.

Správný zákazník - Sociální služby musí být poskytovány výhradně příjemcům, kteří tuto službu potřebují.

Správná cena - Tato zásada je u sociálních služeb poněkud variabilní, neboť většina sociálních služeb je poskytována zdarma, nicméně se dá toto pravidlo vztáhnout např. na finanční spoluúčast příjemce sociální služby v pobytovém sociálním zařízení, kdy musí tato služba být poskytována za správnou cenu, kterou je uživatel ochoten uhradit.

Správné místo - Sociální služba musí být poskytována v dostupné geografické vzdálenosti pro příjemce služby. Není možné, aby například ambulantní péče pro drogově závislé byla poskytována například pouze v lokalitě 300 kilometrů od bydliště příjemce služby.

Správný čas - Poskytovaná sociální služba by měla pro příjemce být dostupná v čas, v jaký ji potřebuje a zároveň by měla být poskytována dle aktuálních trendů.

Správné množství - Sociální služby by měly být poskytovány a státem hrazeny v právě takovém množství, které je potřeba k zajištění stanovených cílů. [8]

1.2 Sociální služby v ČR

V rámci definování dvou základních pojmů celé práce, tj. sociální práce a sociálních služeb lze vycházet z téměř nepřeberného množství definic. V rámci sociální práce lze použít například definici Matouška, který sociální práci definuje jako *“společenskovední disciplínu i oblast praktické činnosti, jejímž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů”*. [1, s. 200]

Levická pak pro definici sociální práce používá definici Mezinárodní federace sociálních pracovníků, která sociální práci definuje následovně: *“Sociální práce podporuje sociální změny orientované na řešení problémů v mezilidských vztazích a pomáhá lidem zlepšovat jejich životy prostřednictvím pomoci zaměřené na rozvoj schopnosti dělat svobodná rozhodnutí.”* [2, s. 7]

V rámci definování sociální práce pak po zmínění dvou pozitivních definic lze sociální práci definovat také negativně, a to sice jako tu činnost, kterou ostatní (zdravotní sestry, lékaři, policie atd.) nedělají. [3]

V rámci těchto tří výše zmíněných definic lze spatřovat průsečík v tom, že sociální práce je vždy orientovaná na pomoc v rámci sociálních problémů.

V rámci sociálních služeb pak vzhledem k podobnosti definic v celé řadě odborných publikací jsou níže uvedeny pouze dvě. Tou první je definice Matouška, který jako sociální služby definuje *“všechny služby, krátkodobě i dlouhodobě poskytované oprávněným uživatelům, jejichž cílem je zvýšení kvality klientova života, případně i ochrana zájmů společnosti”*. [1, s. 203]

Druhou definicí je na podmínky české legislativy až překvapivě trefná definice sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů, který sociální služby definuje jako *“činnost nebo činnosti, podle tohoto zákona zajišťující pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení”*. [4, § 3 písm. a)]

1.2.1 Cíl a obsah sociálních služeb

Po definování dvou základních pojmů je třeba odpovědět taktéž na otázku, co je skutečnou náplní sociální práce a co je jejím cílem. Před konkrétní odpovědí na tuto otázku je více než vhodné zmínit tři základní možnosti nazírání na sociální práci v podobě třech základních paradigmat.

Prvním z těchto paradigmat je chápání sociální práce jako terapeutické pomoci. Hlavním cílem sociální práce dle zastánců tohoto přístupu je duševní zdraví a pohoda člověka, přičemž sociální práce zde zastává úlohu terapeutické intervence za účelem pomoci potřebným se zabezpečením psychosociální pohody. Primární metodou tohoto přístupu k sociální práci je pak podpora rozvoje a svých cílů se má dosáhnout pomocí komunikace. Právě proto je v rámci školení sociálních pracovníků kladen důraz na psychologii a terapii. [1]

Druhým paradigmatem je chápání sociální práce jako reformy sociálního prostředí. Tento poměrně radikální myšlenkový konstrukt si klade za cíl reformu celého sociálního prostředí za účelem narovnání společnosti z hlediska tříd, věku, gender atd., protože dle zastánců tohoto paradigmatu nelze v nereformovaném prostředí dosáhnout idylického

sociálního fungování utlačovaných skupin. V rámci profesní výbavy sociálních pracovníků je zde kladen důraz na politologii, sociologii a filozofii. [1]

Třetí a poslední paradigmatem je tzv. poradenské paradigma sociální práce. Hlavním cílem tohoto přístupu k sociální práci je zvládat problémy díky sociálně-právní pomoci. Zásadní je zde přístup k informacím a službám s ohledem na individuální potřeby příjemce. Svých cílů dosáhne pomocí přístupu k informacím a zdrojům. Typickou metodou příznivců tohoto paradigmatu je úkolově orientovaný přístup a sociální pracovník by měl být a priori vybaven znalostmi práva, sociologie a psychologie. [1]

Teoreticky tedy již lze dovodit, co je obsahem i cílem sociální práce, nicméně těchto cílů musí být vždy dosaženo konkrétními úkony a činnostmi. Na otázku, co reálně dělá sociální pracovník v České republice a co je reálním obsahem poskytování sociálních služeb, dává odpověď zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, který v § 35 vymezuje základní činnosti, které jsou obsahem poskytování sociálních služeb, a kterými jsou pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, poskytnutí ubytování, popřípadě přenocování, pomoc při zajištění chodu domácnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, základní sociální poradenství, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí, telefonická krizová pomoc, nácvik dovedností pro zvládání péče o vlastní osobu, soběstačnosti a dalších činností vedoucích k sociálnímu začlenění, podpora vytváření a zdokonalování základních pracovních návyků a dovedností. [4, § 35]

1.2.2 Právní úprava sociálních služeb

Sociální služby jsou v české legislativě ukotveny zejména zákonem číslo 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů.

Vyjma tohoto právního dokumentu lze zmínit dále prováděcí předpis k výše zmíněnému zákonu, kterým je vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí číslo 505/2006 Sb., kterou se provádí zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Tato vyhláška je členěna celkem do devíti částí a upravuje mimo jiné náležitosti služebního průkazu zaměstnance v sociálních službách, hodnocení standardů kvality sociálních služeb, kvalifikační kurzy pro pracovníky v sociálních službách, zdravotní

stavy vylučující poskytování pobytových sociálních služeb, rozsah základních úkonů poskytovaných u poskytovatelů sociálních služeb, maximální výši úhrad za poskytování některých sociálních služeb, metodiku pro zjištění schopnosti zvládat jednotlivé základní úkony životní potřeby nebo podmínky pro zpracování střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v krajích. [8]

1.2.3 Kategorizace sociálních služeb

Sociální služby lze v současné době třídit dle celé řady kritérií. Jedním z těchto kritérií je například dělení dle poskytovatele sociální služby na sociální služby státní a obecní a na sociální služby nestátní. První kategorie se vyznačuje tím, že tyto služby jsou poskytovány buďto státem, jeho orgány nebo veřejnoprávními korporacemi (obce, kraje), jejich organizačními složkami a příspěvkové organizace. Nestátní sociální služby jsou pak poskytovány soukromoprávními subjekty, nadacemi, spolky či církvemi. [1]

Základní dělení dle formy poskytování nabízí zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů, který sociální služby dělí na **pobytové, ambulantní a terénní**. Pobytové sociální služby jsou spojené s ubytováním v zařízení poskytujícím sociální služby (například domov pro seniory). Ambulantní sociální služby jsou pak spojeny s docházením klienta do zařízení, které poskytuje sociální služby (například denní stacionář či krizové centrum). Terénní služby jsou poskytovány v přirozeném prostředí uživatele sociálních služeb (např. služby pečovatelek docházejících za seniory). [4, § 33 odst. 1]

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů dále dělí sociální služby dle jednotlivých druhů na sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. [4, § 32]

Sociální poradenství se z pohledu zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů dělí na základní a odborné poradenství. Základní poradenství poskytuje potřebné informace, které přispívají k řešení sociálních problémů. Tyto služby jsou pak podle zákona povinni poskytovat všichni poskytovatelé sociálních služeb. Odborné sociální poradenství pak vychází z toho základního, ale zaměřuje se na problémy konkrétních skupin a konkrétních uživatelů sociálních služeb. Odborné sociální poradenství je poskytováno mimo jiné v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro oběti trestných činů nebo v poradnách pro seniory či pro osoby se zdravotním postižením. [4, § 37]

Služby sociální péče definuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů v § 38 jako *“služby, které napomáhají osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost, s cílem podpořit život v jejich přirozeném sociálním prostředí a umožnit jim v nejvyšší možné míře zapojení do běžného života společnosti, a v případech, kdy toto vylučuje jejich stav, zajistit jim důstojné prostředí a zacházení. Každý má právo na poskytování služeb sociální péče v nejméně omezujícím prostředí.”* [4, § 38].

První dvě z těchto služeb jsou osobní asistence a pečovatelská služba, což jsou terénní (v případě pečovatelské služby i ambulantní) sociální služby (v případě osobní asistence bez časového omezení, v případě pečovatelské služby s časovým omezením), které mají za cíl znevýhodněným osobám (např. z důvodu věku, zdravotního stavu, handicapu atd.) poskytnout v jejich přirozeném sociálním prostředí pomoc při zajištění běžného chodu domácnosti, pomoc s hygienou, pomoc se stravováním atd. [4, § 39-40]

Druhou službou sociální péče je tísňová péče, která má za cíl zajistit elektronickou komunikaci pro znevýhodněné osoby, které jsou vystaveny stálému riziku a jejichž stav se může kdykoliv zhoršit a ohrožovat jejich zdraví a život. Tato služba je poskytována výhradně terénně. [4, § 41]

Třetí poskytovanou službou jsou průvodcovské a předčitatelské služby. Tyto terénní nebo ambulantní služby určené pro osoby znevýhodněné z důvodu věku či zdraví, a které mají problém se smysly či orientací, mají za cíl umožnit těmto osobám osobně si vyřídit vlastní záležitosti (například na úřadech). [4, § 42]

Další službou sociální péče je podpora samostatného bydlení. Tato terénní sociální služba umožňuje osobám se sníženou samostatností (způsobenou zdravotním postižením) dále bydlet samostatně mimo ubytovací služby. Terénní pracovník v tomto případě dochází za klientem a umožňuje mu provoz domácnosti a pomáhá podobně jako v případě osobní asistence či pečovatelské služby. [4, § 43]

Zajímavou sociální službou je i odlehčovací služba, která je poskytována terénně, ambulantně i pobytově, a která není primárně určena pro znevýhodněné osoby, ale pro osoby (typicky rodinné příslušníky), které o tyto osoby jinak pečují v jejich přirozeném sociálním prostředí, a kterým má tato služba pomoci v případě například dovolených. Tato služba tak má za cíl primárně umožnit odpočinek těmto pečujících osob. [4, § 44]

Další skupinou poskytovaných služeb jsou denní stacionáře, centra denních služeb a centra týdenních služeb. Tyto ambulantní služby (v případě center týdenní služeb lze mluvit o ubytovacích službách) jsou určeny pro osoby se sníženou samostatností za účelem pomoci jim s hygienou, stravou, terapií nebo výchovnými službami. Jedná se o jakousi obdobu pečovatelské služby s tím rozdílem, že je poskytována ambulantně, a ne v přirozeném prostředí. Tato služba je vhodná například pro seniory žijící u svých dětí, které přes den pracují. [4, § 45-47]

Předposlední sociální službou této kategorie je chráněné bydlení, které poskytuje skupinové nebo individuální bydlení pro znevýhodněné osoby (z důvodu zdravotního postižení nebo chronické nemoci). Cílem této služby je pomoci těmto osobám se zvládnutím běžného chodu domácnosti, se zajištěním jídla, hygieny atd. Jedná se o mezičlánek mezi striktně pobytovými a ambulantním sociálním službami. [4, § 51]

Poslední skupinou poskytovaných sociálních služeb v této kategorii jsou domovy pro seniory, domovy pro osoby se zdravotním postižením a domovy se zvláštní péčí. U domovů pro seniory a osoby se zdravotním postižením je již z názvu jasné, pro koho jsou tyto služby určeny. Domovy se zvláštní péčí jsou pak určeny buďto pro klienty, kteří trpí stařeckou či Alzheimerovou demencí nebo pro osoby se závislostmi. Tyto ubytovací sociální služby jsou určeny pro klienty, kteří vyžadují pravidelnou pomoc, která má v tomto případě podobu zajištění všech potřeb (od aktivizační a terapeutické pomoci přes zprostředkování kontaktu s ostatními po zajištění stravy, bydlení a hygieny). [4, § 48-50]

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů definuje v § 53 služby sociální prevence jako *“služby, které napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.“* [4, § 53]

První sociální službou této kategorie je raná péče, která je určena pro děti a rodiče dětí se zdravotním postižením do 7 let. Tato terénní (může být doplněna ambulantní) služba je zacílena na podporu vývoje, terapeutickou činnost nebo na aktivizační činnosti. [4, § 54]

Druhou sociální službou poskytovanou v rámci služeb sociální prevence je telefonická krizová pomoc. Tato terénní služba na přechodnou dobu je určena pro osoby, které se nachází v ohrožení zdraví a života nebo které jsou v situaci, díky které toto ohrožení hrozí, a se kterou si svépomocí nedokáží poradit. Typicky se může jednat o linku důvěry. [4, § 55]

Třetím typem služby jsou tlumočnické služby, které jsou jako terénní či ambulantní služba určeny pro osoby s poruchami komunikace, a které mají za cíl umožnit těmto sociálně znevýhodněným obyvatelům možnost osobního řešení jejich záležitostí nebo kontakt se sociálním prostředím. [4, § 56]

Dalším typem služby jsou azylové domy, které jsou pobytovou službou určenou pro obecně sociálně znevýhodněné osoby bez přístřeší, díky které mohou dočasně získat provizorní bydlení. Cílem této služby je vyjma minimalizace dalších sociálně negativních jevů i aktivizace jedince. [4, § 57]

Zajímavou sociální službou jsou také domy na půl cesty, které jsou ubytovací sociální službou určenou pro osoby mezi 18 a 26 lety, kteří opouští dětské domovy, výkon trestu odnětí svobody, ústavní či ochrannou léčbu či ochrannou výchovu. Cílem je resocializace a prevence recidivy za využití sociální terapie, aktivizační služby atd. [4, § 58]

Další sociálně preventivní službou jsou kontaktní centra, která jsou terénní a ambulantní nízkoprahová centra pro osoby se závislostmi na návykových látkách, a jejichž cílem je snížení sociálních a zdravotních rizik spojených s užíváním návykových látek. Do této kategorie služeb patří například výměna injekčních stříkaček. [4, § 59]

Pro totožné uživatele jako krizová telefonická pomoc je určena i krizová pomoc jako taková, která má charakter pobytové, ambulantní i terénní sociální péče pro osoby v krizi ohrožené na životu či zdraví, které nejsou schopny svou situaci řešit svépomocí. Tato služba může poskytovat ubytovací služby, sociální terapii, zajištění stravy atd. [4, § 60]

Jednou ze skupin preventivních sociálních služeb jsou i nízkoprahová denní centra a nízkoprahová zařízení pro děti. Tyto služby mají terénní či ambulantní charakter a jsou dle názvu určeny buďto pro lidi bez domova, kteří zde mohou během dne být příjemci sociálního poradenství, sociálních terapií atd. nebo pro děti a mladistvé, kteří mají sociálně negativní životní styl (například ohrožení návykovými látkami, bydlící

v sociálně vyloučených lokalitách atd.). Cílem je pomoci těmto osobám za účelem snížení negativních dopadů jejich chování nebo prevence významnějších sociálních problémů. [4, § 60-61]

Relativní novinkou v možnostech preventivních sociálních služeb je institut intervenčního centra, které je určeno pro oběti domácího násilí, a které samo kontaktuje postiženého na základě protokolu z Policie České republiky o vykazání ze společného bydlení (§ 44 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů), a to nejpozději do 48 hodin od doručení protokolu. V rámci této služby je uživatelům poskytována mimo jiné sociální terapie, právní pomoc či aktivizační služby. [4, § 60a]

Další formou preventivních sociálních služeb, která je na hranici mezi preventivní sociální službou a sociální péčí, jsou noclehárny, které jsou ambulantní službou určenou pro lidi bez domova umožňující přespání a hygienu. Tato služba má svůj preventivní charakter zejména v zimních měsících, kdy chrání osoby před prostým umrznutím. [4, § 63]

Jednou ze služeb preventivní sociální péče jsou také služby následné péče. Tyto ambulantní či pobytové sociální služby jsou určeny pro osoby s chronickým duševním onemocněním nebo pro osoby se závislostmi na návykových látkách, které absolvovaly ambulantní nebo pobytovou léčbu těchto problémů. Tato služba je prevencí proti recidivě v podobě návratu nežádoucího chování ať již v podobě akutního psychického kolapsu nebo v rámci závislostí. Díky práci s uživatelem této služby je logicky vyšší pravděpodobnost resocializace dotyčného. [4, § 64]

Další skupinou či dvojicí jsou sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním znevýhodněním. Tyto terénní či ambulantní služby pro uživatele specifikované již v názvu služeb, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením a v případě služeb pro rodiny s dětmi ohrožené i vývojem dítěte, mají za cíl vzdělávat tyto sociální skupiny, minimalizovat negativní následky jejich jednání a minimalizovat jejich sociální vyloučení, a naopak přispět k opětovné resocializaci do společnosti. [4, § 65-66]

V rámci práce se sociálně znevýhodněnými je třeba zmínit i sociální terapeutické dílny, které jsou ambulantní sociální službou pro zdravotně znevýhodněné, kteří nejsou zaměstnatelní ani na chráněném trhu práce (chráněné dílny), kteří díky této službě buď

utváří, nebo udržují své pracovní návyky, což působí jako pozitivní pracovní terapie. [4, § 67]

Jednou z poslední sociálních služeb jsou takzvané terapeutické komunity. Tyto pobytové komunitní služby pro osoby s chronickým duševním onemocněním nebo pro osoby závislé na návykových látkách jsou určeny pouze pro osoby, které mají zájem se resocializovat. V rámci této komunitní služby mohou být poskytovány služby jako ubytování, strava, komunitní terapie, aktivizační služby atd. [4, § 68]

Předposlední preventivní sociální službou jsou terénní programy, které jsou určeny zejména pro sociálně nejexponovanější typy osob, jako jsou osoby bez domova, lidé žijící v sociálním vyloučení, osoby závislé na návykových látkách atd. Cílem této ryze terénní práce je a priori lokalizovat možné příjemce této služby a minimalizovat případná rizika jejich negativního sociálního chování pro ně i pro společnost. Typickým příkladem této služby může být bezplatná výměna použitých injekčních stříkaček, díky které vyjma menšího rizika přenosu infekčních chorob mezi uživateli návykových látek dochází i k menšímu zastoupení těchto onemocnění v rámci populace. [4, § 69]

Poslední zmíněnou preventivní sociální službou je sociální rehabilitace, která může být poskytována terénní, ambulantní i pobytovou formou. Tato poměrně specifická služba je zaměřena na využívání zachovaných schopností, potenciálů nebo kompetencí konzumenta této služby. Zpravidla se používá až jako následná forma péče například po ukončení pobytové léčby drogových závislostí. Jednou z metod používaných v rámci této služby je nácvik dovedností pro zvládání péče o sebe samotného. Jedná se jakousi parafrázi rehabilitace pohybového ústrojí po vážném úrazu, kdy i po vytržení jednotlivce ze společnosti, může být žádoucí obnovit jeho zvyky tak, aby se neopakovalo jeho sociální vyloučení. [4, § 70]

1.2.4 Standardy kvality sociálních služeb

Standardy kvality poskytování sociálních služeb jsou jakýmsi nástrojem pro měření kvality poskytovaných sociálních služeb. Tento nástroj mimo jiné využívá i inspekce poskytování sociálních služeb při kontrolách u poskytovatelů sociálních služeb, přičemž jejich znění je obsahem přílohy číslo 2 vyhlášky Ministerstva práce a sociálních věcí číslo 505/2006 Sb., kterou se provádí zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Standardy kvality sociálních služeb jsou rozděleny do tří oblastí a celkem obsahují 15 následujících standardů.

Standard č. 1 - **Cíle a způsoby poskytování sociálních služeb** znamená, že každý poskytovatel sociální služby musí mít písemně zpracován a zveřejněn dokument, který uvádí, jaké služby poskytuje komu, kdy a kde a za jakých podmínek a s jakým cílem.

Standard č. 2 – **Ochrana práv osob** je upravený tak, že poskytovatel sociální služby je povinen mít písemně zpracován dokument, který uvádí, v jakých situacích by mohla být porušena nejenom základní práva příjemců služby a dále jakým způsobem těmto situacím předcházet, případně jakým způsobem výše zmíněné situace řešit.

Standard č. 3 – **Jednání se zájemcem o sociální službu** upravuje situace vzniklé předcházející poskytnutí sociální služby a uvádí, že poskytovatel sociální služby musí mít písemně zpracovaná pravidla pro zájemce o jím poskytované službě, zároveň je povinen i s eventuálním zájemcem osobně probrat jeho očekávání a cíle v případě odmítnutí poskytnutí sociální služby, musí taktéž klientovi uvést důvod a případně ho i poučit o dalších možnostech.

Standard č. 4 – **Smlouva o poskytování sociální služby** je důležitým aspektem poskytování sociálních služeb a je výsledkem jednání předcházející poskytnutí sociální služby. Poskytovatel sociální služby je povinen s příjemcem uzavřít tuto smlouvu.

Standard č. 5 – **Individuální plánování průběhu sociální služby** je důležitý aspekt v sociální péči, který umožňuje příjemcům služby jejich zapojení do poskytované péče a dává jim svobodu v možnostech změny cíle a interakci s poskytovatelem služby. Poskytovaná služba tak není direktivně nastavena poskytovatelem služby, ale musí se jednat o výsledek dialogu mezi příjemcem a poskytovatelem.

Standard č. 6 – **Dokumentace o poskytování sociální služby** je vedena poskytovatelem v nezbytné míře nutné pro poskytnutí služby a zároveň musí umožnit příjemci této služby do dokumentace nahlédnout. Poskytovatel má také vnitřním předpise stanovenou dobu, po kterou je dokumentace archivována.

Standard č. 7 – **Stížnosti na kvalitu nebo způsob poskytování sociální služby** je instrument, o kterém musí být příjemce služby informován, a který mu dává možnost stěžovat si na kvalitu poskytnuté služby. Poskytovatel je zároveň povinen mít zpracován vnitřní předpis, který stanovuje, jakým způsobem budou stížnosti v přiměřené lhůtě

vyřešeny. Stěžovatel musí být o výsledku stížnosti informován a v případě jejího zamítnutí musí být taktéž informován o možnostech dalšího postupu.

Standard č. 8 – **Návaznost poskytované sociální služby na další dostupné zdroje** je standardem, který umožňuje příjemci služby mít nadále kontakt s lidmi, který si zvolí - například s rodinou, přáteli atd. Zároveň je poskytovatel povinen zajistit možnost využívání služeb dalších subjektů, o které má příjemce služby zájem (typicky například kadeřník).

Standard č. 9 – **Personální a organizační zajištění sociální služby** je jedním ze stěžejních standardů, který zaručuje, že poskytovatel bude mít vhodně zvolenou strukturu i počet zaměstnanců, kteří jsou pro daný typ služby a daný počet klientů potřební. Poskytovatel je dále povinen v případě práce dobrovolníků tyto dobrovolníky proškolit.

Standard č. 10 – **Profesní rozvoj zaměstnanců** umožňuje poskytovateli díky kvalitním zaměstnancům poskytovat špičkové služby. Poskytovatel je povinen mít zpracován plán osobního růstu, mít možnost konzultace s odborníky, případně mít taktéž možnost supervize.

Standard č. 11 - **Místní a časová dostupnost** poskytované sociální služby znamená, že poskytovatel na základě okruhu potenciálních klientů musí dopředu určit, kde a kdy bude služba poskytována.

Standard č. 12 – **Informovanost o poskytované sociální službě** je soubor informací, které musí být zpracovány v písemné formě a v jazyku, který je srozumitelný pro příjemce. Tento dokument musí být následně zveřejněn pro potenciální zájemce o poskytovanou službu.

Standard č. 13 - **Prostředí a podmínky** musí být poskytovatelem sociální služby zvoleny tak, aby zajišťovaly důstojnost a zároveň, aby technické, hygienické, materiální podmínky byly přiměřené druhu poskytované sociální služby.

Standard č. 14 – **Nouzové a havarijní situace** jsou soubor situací, které musí mít poskytovatel služby předem definován, a u kterých má zároveň zpracován postup při jeho vypuknutí a jeho řešení. O těchto situacích a o eventuálních postupech musí být předem informováni nejen zaměstnanci poskytovatele, ale také příjemci služby.

Standard č. 15 - **Zvyšování kvality sociální služby** je posledním standardem, který umožňuje zvyšování stávající kvality poskytovaných služeb. Poskytovatel sociální služby musí mít zpracován písemný dokument obsahující metodiku pro zjišťování spokojenosti příjemců s poskytovanou službou. Evaluace musí být taktéž přítomná u zaměstnanců poskytovatele sociální služby. [9, příloha č. 2]

1.2.5 Zřizovatelé a poskytovatelé sociálních služeb

Veřejná správa v oblasti sociálních služeb je vykonávána Ministerstvem práce a sociálních věcí, obecními a krajskými úřady. Působnosti jednotlivých organizací jsou uvedeny v § 92 až § 96 a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Obec, popřípadě obecní úřad, vyjma sledování sociálních potřeb svých obyvatelů, má za úkol ve spolupráci s ostatními obcemi a krajem zajišťovat dostupnost sociálních služeb v obci v souladu s potřebami obyvatel této obce. V rámci své působnosti je obec také povinna s krajem spolupracovat na přípravě a kontrole realizace střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje.

Kraj, popřípadě krajský úřad, má ze zákona povinnost zpracovávat střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na svém území. Vyjma zpracování a kontroly dodržování tohoto plánu je kraj povinen sledovat potřeby svých obyvatel v oblasti sociálních služeb a ve spolupráci s jednotlivými obcemi tyto služby taktéž zajišťovat.

Ministerstvo práce a sociálních věcí je sice stejně jako předchozí dvě instituce nadáno pravomocí zřídit příspěvkovou organizaci za účelem zajištění sociálních služeb, nicméně jeho role v českém systému sociálních služeb je více kontrolní a metodická, neboť ministerstvo je povinno dle § 96 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů zejména řídit a kontrolovat výkon státní správy a dále zpracovávat a kontrolovat plnění národní strategie rozvoje sociálních služeb.

V rámci příspěvkových organizací se lze častěji setkat s těmi, které zřizuje územně samosprávný celek podle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů než s těmi, které jsou zřízeny státem na základě zvláštních právních předpisů – v tomto případě zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů.

Územně samosprávné celky jsou oprávněny zakládat příspěvkové organizace podle § 23 odst. 1 písm. b) zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územně samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů, přičemž tyto organizace následně mají vlastní právní subjektivitu a jejich hlavním účelem je činnost, která je prováděna za jiným účelem než generování zisku, a která je prováděna takovým způsobem, že vyžaduje vlastní organizační strukturu. Tyto organizace vznikají pomocí zřizovatelské listiny, která obsahuje náležitosti dle § 27 odst. 1 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

Příspěvková organizace pak v souladu s § 28 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územně samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů hospodaří s prostředky, které získá od svého zřizovatele, v rámci účelových dotací, z darů či s majetkem, který získá od svého zřizovatele. Nad rámec tohoto může příspěvková organizace hospodařit taktéž s prostředky, které získá v rámci své vlastní činnosti. [12, § 23-28]

Poskytovatelem sociálních služeb je každá právnická či fyzická osoba registrována dle § 78 a následujících ustanovení zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Tento registr spravuje a vede vždy příslušný krajský úřad pro poskytovatele na svém území. Všichni poskytovatelé sociálních služeb jsou dále mimo jiné povinni vyjma této registrace dodržet taktéž své povinnosti dle § 88 podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Poskytovateli sociálních služeb tak mohou být kraje, obce a jejich příspěvkové organizace a dále nestátní neziskové organizace (například církevní organizace či charity a podobné spolky), další právnické osoby (společnosti s ručením omezeným či akciové společnosti) a celá řada fyzických osob, u kterých je dále nutné zmínit, že poskytovatelem sociálních služeb může být i rodinný příslušník osoby vyžadující péči, který však v případě, že nevykonává svou činnost, jako podnikatelskou činnost není povinný registrovat se jako poskytovatel sociálních služeb. [10, § 78-88]

Tab. 1.2 Počet poskytovatelů sociálních služeb v letech 2017– 2019

	2017	2018	2019
Státní	20	21	19
Krajské	680	675	679
Obecní	514	524	520
Církevní	668	660	670
Ostatní	1522	1567	1562
Celkem	3404	3447	3450

Zdroj: vlastní zpracování [13, s. 63] [14, s. 63] [15, s. 63]

Uživatelem sociálních služeb (či z pohledu sociálního pracovníka klientem) se pak poměrně snadno může stát každý z nás. Obecně vzato si při definici uživatele sociální služby lze vystačit s konstatováním, že se jedná o osobu, které jsou sociální služby poskytovány, nicméně tuto definici lze doplnit o konstatování, že tyto služby jsou klientům poskytovány za účelem vedení plnohodnotného a spokojeného života. Mezi uživatele sociálních služeb můžeme řadit celou škálu různorodých klientů od právě seniorů, přes děti, azylanty, osoby se zdravotním či duševním handicapem, osoby závislé na návykových látkách či osoby bez přístřeší. [44]

1.2.6 Financování sociálních služeb

Financování sociálních služeb je v České republice vícezdrojové. Pro názornou ukázkou lze uvést poměr financování sociálních služeb v České republice dle Analýzy financování sociálních služeb Ministerstva práce a sociálních věcí z roku 2019, což je zároveň posledním zkoumaným rokem. [11]

Nevětší podíl na financování sociálních služeb měly dotace Ministerstva práce a sociálních věcí, které v roce 2019 činily celkem 29% spotřebovaných finančních prostředků. Úhrady příjemců (či jejich rodin) sociálních služeb pak činily v roce 2019 21% prostředků a příspěvek na péči činil 20% prostředků. Kraje a obce pak do rozpočtů poskytovatelů sociálních služeb přispěly celkem 17%.

Veřejné zdravotní pojištění bylo zdrojem financování sociálních služeb v roce 2019 z 5% a z 2% pak sociální služby získávaly finanční prostředky z EU. Zbývající podíl (6%) pak byl pokryt z jiných zdrojů (například dary). [11, s. 2] Z výše uvedeného pak vyplývá, že stěžejní zdroje financování sociálních služeb jsou příspěvky ze státního rozpočtu, úhrady klientů, příspěvky na péči a platby od zdravotních pojišťoven.

Samotné dotační tituly pro jednotlivé poskytovatele sociálních služeb jsou popsány v § 101 a následujících zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů. Vzhledem ke skutečnosti, že za poskytování sociálních služeb, jejich síť a mapování potřeb je odpovědný kraj, tak je to také kraj, kdo vzhledem ke skutečnosti, že všemi výše popsanými informacemi disponuje, finanční prostředky pro jednotlivé poskytovatele na svém území rozděluje.

Na zajištění těchto prostředků jsou pak krajům poskytnuty účelově určené dotace ze státního rozpočtu. Výše této dotace, respektive procentuální podíl z celkové částky pro jednotlivé kraje je určen přílohou k zákonu č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů a pro Olomoucký kraj je stanovena v procentuálním poměru 7,81% z celkové částky alokované v rozpočtu ČR pro podporu sociálních služeb.

Dalším výše zmíněným způsobem financování sociálních služeb je příspěvek na péči, který je upraven v § 7 až § 30 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů. Účel poskytování tohoto příspěvku je pomoc státu pro osoby, jejichž schopnost starat se o sebe sama je omezena. Jeho výše je stanovena v závislosti na stupni závislosti, kterou posuzuje Úřad práce na základě metodiky obsažené v prováděcím předpisu výše zmíněného zákona.

Vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí č. 505/2006 Sb., kterou se provádí zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů v § 1 a § 2 a dále v příloze č. 1 rozeznává deset základních schopností (mobilita, orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena, výkon fyziologické potřeby, péče o zdraví, osobní aktivity a péče o domácnost) s dalšími jednotlivými schopnostmi, které posuzovaná osoba buď zvládá či nikoliv.

V případě, že posuzovaná osoba mladší 18 let není schopná zvládnout tři základní životní potřeby, tak se jedná o I. stupeň závislosti. V případě, kdy posuzovaná osoba mladší 18 let není schopná zvládat 4 nebo 5 výše zmíněných atributů, tak se jedná o II. stupeň závislosti. Pokud posuzovaná osoba mladší 18 let není schopná zvládat sama

vykonávat 6 nebo 7 z výše zmíněných schopností, tak se jedná o II. stupeň závislosti a v případě, kdy dotyčná osoba nevládá 8 nebo dokonce 9 schopností, tak se jedná o nejtěžší IV. stupeň závislosti.

Pokud úřad práce posuzuje osobu starší 18 let, tak se její zařazení dle jednotlivých stupňů závislosti řídí následujícím klíčem. Nevládnutí 3 nebo 4 schopností = I. stupeň, nevládnutí 5 nebo 6 schopností = II. stupeň závislosti, nevládnutí 7 nebo 8 schopností = III. stupeň závislosti a nevládnutí alespoň 9 schopností = IV. stupeň závislosti.

Tab. 1.3 Stupně závislosti ve vztahu k nevládnutým schopnostem

Stupeň závislosti	Osoba do 18 let	Osoba nad 18 let
1. stupeň	3 nevládnuté schopnosti	3-4 nevládnuté schopnosti
2. stupeň	4-5 nevládnuté schopnosti	5-6 nevládnuté schopnosti
3. stupeň	6-7 nevládnuté schopnosti	7-8 nevládnuté schopnosti
4. stupeň	8-9 nevládnuté schopnosti	9-10 nevládnuté schopnosti

Zdroj: vlastní zpracování [4]

Výše příspěvku na péči, je stanovena na kalendářní měsíc v souvislosti se stupněm závislosti posuzované osoby a ve vztahu k jejímu věku dle klíče v níže uvedené tabulce.

Tab. 1.4 Výše příspěvku na péči ve vztahu k stupni závislosti a věku

Stupeň závislosti	Osoba do 18 let	Osoba nad 18 let
1. stupeň	3 300 Kč	880 Kč
2. stupeň	6 600 Kč	4 400 Kč
3. stupeň	9 900/13 900 Kč ¹	8 800/12 800 Kč
4. stupeň	13 200/19 200 Kč	13 200/19 200 Kč

Zdroj: vlastní zpracování [4]

¹ Vyšší částka v případě, kdy příjemce dávky nevyužívá pobytové sociální služby, ale je o něj pečováno v domácím prostředí.

Výše tohoto příspěvku pak může být dle § 12 ve spojení s § 11 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů zvýšena o 2000 Kč v případě, kdy příjemcem dávky je nezaopatřené dítě, případně rodič nezaopatřeného dítěte a zároveň je poměrný příjem členů jejich domácnosti nižší než dvojnásobek životního minima.

Dalším způsobem a částí financování sociálních služeb jsou finanční prostředky plynoucí z veřejného zdravotního pojištění. Tento zdroj dosáhl v roce 2019 5% celkového objemu financování sociálních služeb. [11]

V rámci tohoto zdroje financování jsou do sociálních služeb získávány finanční prostředky dle zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění ve znění pozdějších předpisů. Tyto finanční prostředky jsou v zásadě využívány dvěma způsoby. Prvním z nich je zajištění zdravotní péče v pobytových sociálních službách, kdy klienti, kteří zde dlouhodobě pobývají, musí mít zajištěnou i odbornou zdravotní péči, která je zajišťována zdravotnickým personálem. Druhým typem služby, která je z tohoto způsobu financování hrazena, je ošetrovatelská péče dle § 22 odst. d) zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění ve znění pozdějších předpisů. [16, § 22]

Poslední významnou částí financování sociálních služeb je úhrada klientů za poskytování služeb. Vyhláška Ministerstva práce a sociálních služeb ČR č. 505/2006 Sb., kterou se provádí zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů stanovuje, za které sociální služby může být tento příspěvek vybírán a zároveň v jaké maximální výši tento příspěvek může být. Pro téma této bakalářské práce je stěžejní § 15 výše zmíněné vyhlášky, který uvádí, že za sociální služby v domově pro seniory může být maximální výše příspěvku ze strany klienta za služby ubytování, úklid, praní a drobné opravy ložního a osobního prádla a ošacení a žehlení ve výši 210 Kč za den a za služby související s poskytnutím stravy pak může být maximální výše příspěvku 75 Kč za oběd nebo 170 Kč za celodenní stravu. [8, § 15]

2. Činnost a hospodaření vybraných příspěvkových organizací

Druhá, již praktická kapitola této bakalářské práce je věnována a priori dvěma konkrétním poskytovatelům pobytových sociálních služeb pro seniory – tedy Domovu pro seniory v Přerově a v Tovačově. Na prvním místě bude nezbytné u těchto dvou příspěvkových organizací analyzovat jejich činnost a hospodaření. Vzhledem ke skutečnosti, že obě vybraná zařízení poskytují sociální služby na území Olomouckého kraje, tak je na místě se krátce zaměřit na konkrétní informace o sociálních službách v tomto územně samosprávném celku.

2.1 Sociální služby v Olomouckém kraji

Olomoucký kraj tvoří 6,7% rozlohy České republiky a v žebříčku velikosti krajů dle jejich rozlohy zaujímá 8. místo. Co do počtu obyvatel zaujímá Olomoucký kraj se svými 631 836 obyvateli 6. místo v rámci srovnání krajů v České republice. V rámci obcí pak stojí za zmínku, že Olomoucký kraj má vyjma tří statuárních měst (Olomouc, Přerov, Prostějov) dalších 27 měst a 12 městysů z celkového počtu 402 obcí. V rámci tématu této práce pak stojí taktéž za zmínku fakt, že populace Olomouckého kraje je mírně starší, než je republikový průměr, neboť průměrný věk obyvatele Olomouckého kraje činí 41,5 let, přičemž průměrný věk obyvatele ČR je 41,3 let. [17]

V rámci Olomouckého kraje lze v Katalogu poskytovatelů sociálních služeb nalézt celkem 345 poskytovatelů všech sociálních služeb. V případě pobytových služeb pro seniory (domovy pro seniory dle § 49 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů) pak lze v tomto katalogu nalézt celkem 35 poskytovatelů poskytujících tuto sociální službu. [18]

V rámci Registru poskytovatelů sociálních služeb spravovaného Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR lze dohledat, že v Olomouckém kraji funguje 327 poskytovatelů sociálních služeb a domovů pro seniory je shodně jako s předešlým vyhledávacím nástrojem 35. [19]

V rámci počtu uživatelů sociálních služeb, konkrétně domovů pro seniory, lze s odkazem na níže uvedenou tabulku konstatovat, že počet těchto uživatelů je poměrně konstantní.

Obr. 2.1 Umístění domovů pro seniory v Přerově a Tovačově
Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 2.1 Počet uživatelů domovů pro seniory v Olomouckém kraji v letech 2017-2019

Rok	Počet uživatelů
2017	2594
2018	2590
2019	2549

Zdroj: vlastní zpracování [13, s. 61] [14, s. 61] [15, s. 61]

Z výše uvedených údajů je zřejmé, že počet uživatelů pobytových sociálních služeb pro seniory v Olomouckém kraji v letech 2017 až 2019 je konstantní, což je způsobeno zejména konstantní kapacitou těchto zařízení a jejich plnou obsazeností.

V souvislosti s počtem uživatelů této sociální služby je také nutné zmínit i kapacitu zařízení, která je uvedena v následující tabulce.

Tab. 2.2 Kapacita domovů pro seniory v Olomouckém kraji a okrese Přerově

Lokalita	Domovy pro seniory	Domovy pro seniory se zvl. režimem	Celkem	Počet seniorů	Počet seniorů na 1 místo
Přerov	364	258	622	17 244	28
Olomoucký kraj	2 632	1 016	3 648	128 018	35

Zdroj: vlastní zpracování [20, s. 46]

2.2 Domov pro seniory v Přerově

Tab. 2.3 Domov pro seniory v Přerově

Název organizace	Sociální služby města Přerova, p.o.
Právní forma	příspěvková organizace
Sídlo	Kabelíkova 3217/14a, 750 02 Přerov
Zřizovatel	Statutární město Přerov
Kapacita	82 seniorů

Zdroj: vlastní zpracování

Domov pro seniory poskytuje primárně sociální služby podle § 49 a § 50 zákona č. 108/2006 Sb., o sociální službách, ve znění pozdějších předpisů, tedy sociální službu domova pro seniory (určeno pro seniory nad 60 let, kteří mají sníženou soběstačnost a potřebují pomoc jiné osoby) a dále domovu se zvláštním režimem pro seniory (určeno pro seniory nad 60 let se sníženou soběstačností z důvodu úbytku paměťových a orientačních schopností způsobených demencí, Alzheimerovou chorobou atd. a vyžadující pravidelnou pomoc jiné osoby).

V rámci poskytování služby dle § 49 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů, tj. domova pro seniory je poskytování podpory a pomoci seniorům mj. v jejich soběstačnosti za účelem prožití klidného stáří v této pobytové sociální službě. Toto poslání je pak naplňováno prostřednictvím pomoci s běžnými úkony, které senior zvládá sám, pomocí s využíváním běžně dostupných služeb,

při zajištění jejich individuálních potřeb, či pomocí pracovní terapie nebo skrze podporu paměťových a kognitivních funkcí. Cílem této služby je pak mimo jiné podporovat seniory v jejich společenském životě, rozvíjet stávající dovednosti, uspokojovat individuální potřeby nebo zachovat jejich důstojnost a co největší samostatnost. [21]

V rámci poskytování jednotlivých služeb poskytuje domov pro seniory v Přerově výhradně pobytové sociální služby určené pro klientelu seniorů, kteří sami nezvládají péči o sebe sama.

Domov pro seniory v Přerově poskytuje svým klientům primárně ošetrovatelskou a obslužnou péči, která v sobě zahrnuje mimo jiné podporu a pomoc při osobní hygieně, asistenci u stravy, asistenci u lůžka (či změnu polohy na lůžku), doprovod při chůzi, pomoc s oblékáním nebo s orientací v prostoru. Dále je pro klienty pochopitelně zajištěno ubytování v následujícím rozsahu. [24]

Tab. 2.4 Kapacita Domova pro seniory v Přerově

	Domov pro seniory	Domov se zvl. režimem
Jednolůžkové pokoje	18	0
Dvoulůžkové pokoje	11	21

Zdroj: vlastní zpracování [23]

Kapacita domova pro seniory v Přerově v letech 2017-2019 byla plně využita. Každoročně je zde dle výročních zpráv přijímáno přes 150 žádosti od nových žadatelů. [23]

Tab. 2.5 Platby klientů v Domově pro seniory v Přerově v návaznosti na druh pokoje

Typ pokoje	Ubytování za den	Strava za den	Celkem za 1 měsíc s 30ti dny
1lůžkový pokoj malý s balkónem	205 Kč	170 Kč	11 250 Kč
1lůžkový pokoj velký s balkónem	210 Kč	170 Kč	11 400 Kč

1lůžkový pokoj bez balkónu	195 Kč	170 Kč	10 950 Kč
2 lůžkový pokoj s balkónem	180 Kč	170 Kč	10 500 Kč

Zdroj: vlastní zpracování [28]

Domov pro seniory není primárně zdravotnickým zařízením a zdravotní a ošetrovatelskou činností pro klienty zde poskytují registrované zdravotní sestry dle indikace, kterou určí ošetřující lékař. Ošetřující lékař není stále přítomen v domově, ale dochází do zařízení. V rámci volby si pak klient může vybrat ze dvou lékařů, kteří v pravidelných intervalech do domova docházejí. Tyto úkony jsou pak hrazeny z veřejného zdravotního pojištění na základě smluv mezi lékaři či sestrami a zdravotními pojišťovnami. [24]

V rámci zajištění komplexních služeb pro klienty Domova pro seniory v Přerově pak musí být vzhledem k tomu, že se jedná o pobytovou sociální službu zajištěno klientům taktéž stravování. Stravování pro klienty domova je zajištěno prostřednictvím outsourcingu na základě veřejné zakázky a stravu do domova dováží Zařízení školního stravování Přerov p.o. Strava je pro klienty zajištěna celodenně (4 jídla – snídaně, svačina, oběd a večeře a v případě diabetické diety i druhá večeře).

V zařízení je možno poskytovat klientům celou řadu dietních stravování – např. diabetickou dietu, bezmléčnou dietu, bezlepkovou dietu, redukční dietu nebo šetřící dietu nebo potravu mletou či mixovanou. V případě, že klient nemá speciální stravovací požadavky (výše zmíněné diety), tak si může vybírat ze dvou druhů snídaní, obědů a večeří. Jídelníčky jsou schvalovány nutričním terapeutem a smluvní lékař může klientům doporučit určitou dietu. Její dodržování pak záleží na svobodné vůli klienta (může ji odmítnout), nicméně je zároveň zajištěno jeho poučení o případných rizicích zdravotní sestrou nebo nutričním terapeutem. V rámci zajištění pitného režimu mají klienti neustálý přístup k teplému čaji v termosce na svém pokoji a dále k chlazeným i ochuceným vodám. V rámci preventivních opatření před podvýživou jsou klienti sociální služby pravidelně váženi a je taktéž sledováno množství zkonsumované potravy i tekutin. V případě nemožnosti stravovat se sám, je pak zajištěno stravování klientů prostřednictvím sond, kdy podávání stravy probíhá výhradně zdravotními sestrami domova. Platba klientů za stravování je stanovena paušálně bez ohledu na případné diety ve výši 170 Kč za jeden den. [25]

Pro klienty domova je také zajištěna fyzioterapeutická péče, které je zajišťována pomocí registrované fyzioterapeutky na základě indikací určených smluvním lékařem. Přímo v zařízení je k dispozici rehabilitační místnost pro mobilní klienty, přičemž klientům imobilním je fyzioterapeutická péče poskytována přímo na jejich pokojích. V rámci této služby jsou klientům poskytovány vyjma hromadných cvičení i individuální cvičení zejména se zaměřením na rozsah pohybů, dále na dechová a silová cvičení a dále na cvičení se zaměřením na nácvik sedání, chůze a dalších základních úkonů. Vyjma těchto služeb je možnost využívat dalších léčebných procedur jako jsou například vodoléčby, masáže, léčby rašelinou, ultrazvukem či magnety nebo parafinem. [26]

V rámci zajištění náplně volného času je pak klientům vyjma realizování výletů, sportovních akcí, návštěv atd. umožněno trávit volný čas například v rukodělné dílně, keramické dílně, hudebním či čtenářském klubu nebo v rámci seniorského kina. [26]

Vzhledem k tomu, že Domov pro seniory v Přerově je součástí organizace Sociální služby Města Přerov p.o., tak může být případná komparace s dalšími domovy, které budou poskytovat tuto službu mírně zkreslená, neboť následující personální zajištění je uvedeno pouze pro domov seniorů s tím, že Sociální služby Města Přerov p. o. poskytují další typy služeb, které všechny řídí středisko vnitřní správy, které je zajišťováno pracovníky na 11,5 úvazku s tím, že je nelze jednoduše rozdělit ať už rovným dílem či poměrně vzhledem k počtu pracovníků v ostatních střediscích neboť, toto by bylo hrubě zkresleno už jen tím, že v případě výhradního poskytování sociální služby domova pro seniory by zcela určitě nebylo nutné mít v rámci střediska vnitřní správy stejný počet zaměstnanců.

V rámci Domova pro seniory v Přerově pracují zaměstnanci na pozicích sociální pracovník, staniční zdravotní sestra, vrchní zdravotní sestra, všeobecná zdravotní sestra, fyzioterapeut, zdravotní asistentka, koordinátor pečovatелů, pečovatel či pečovatelka, ergoterapeut, správce, pracovník recepce, technický personál nebo pracovník výdeje stravy v následujícím rozpoložení pracovních úvazků s tím, že toto organizační členění je v čase převážně konstantní, a to i vzhledem ke skutečnosti, že kapacity této sociální služby jsou plně obsazeny.

Tab. 2.6 Aktuální personální zajištění Domova pro seniory v Přerově

Pracovní pozice	Počet úvazků
Správce domova pro seniory	1
Pracovník(ce) recepce	4,8
Technický personál	10
Pracovník(ce) výdeje stravy	2,5
Ergoterapeut(ka)	3
Pečovatel(ka)	31
Koordinátor(ka) pečovateli	4
Zdravotní asistent(ka)	1
Fyzioterapeut(ka)	1
Všeobecná zdravotní sestra	8
Staniční zdravotní sestra	1
Vrchní zdravotní sestra	1
Sociální pracovník	1
Celkem	69,5

Zdroj: vlastní zpracování [27]

2.2.1 Hospodaření vybrané příspěvkové organizace

Jak již bylo zmíněno v kapitole 1.2.7., tak sociální služby jsou na příjmové stránce vázány na celou řadu zdrojů, přičemž jedním z nich je i úhrada klientů za poskytované služby. V rámci Domova pro seniory v Přerově jsou úhrady klientů za stravu a ubytování stanoveny usnesením Rady města Přerova č. 539/16/9/2019 ze dne 23. května 2019, kde jsou stanoveny výše příspěvků od 1. července 2019, respektive usnesením Rady města Přerova 1526/40/9/2020 ze dne 25. června 2020, kterým je stanovena výše úhrad klientů od 1. září 2020. V současné době je výše úhrad klientů za stravovací a ubytovací služby ve výši dle tabulky č. 2.5.

Vzhledem k postupně zvyšující se výši poplatku za ubytování a stravu, který hradí klienti Domova pro seniory v Přerově, se v průběhu let zvyšuje i celková částka, která je od klientů za kalendářní rok vybírána.

Tab. 2.7 Příjmy od klientů v Domově pro seniory v Přerově

Rok	2017	2018	2019
Příjmy v milionech Kč	19,71	20,17	21.23

Zdroj: vlastní zpracování [29]

V rámci další významné části financování této sociální služby – příspěvku na péči, lze vzhledem k absenci detailních informací ve výroční zprávě či účetní závěrce v kombinaci s faktem, že Sociální služby města Přerova p.o. mohou poskytovat více služeb, na něž tento příspěvek náleží pouze uvést, že v případě klientů Domova pro seniory v Přerově je celá výše příspěvku na péči v souladu s § 73 odst. 4 písm. e) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů poskytována přímo poskytovateli sociální služby – tj. právě Domovu pro seniory v Přerově.

Vzhledem k tomu, že jednou z podmínek pro přijetí do domova je snížená schopnost se o sebe postarat, tak lze předpokládat, že každý z klientů Domova pro seniory, kterému je poskytována služba dle § 49 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů (tj. dle tab. č. 2.3 40 klientů) má nárok minimálně na příspěvek na péči v I. stupni závislosti, který činí měsíčně 880 Kč. V rámci poskytování služby dle § 50 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů (tj. dle tab. č. 2.3 42 klientů) má nárok minimálně na příspěvek na péči v II. stupni závislosti, který činí měsíčně 4400 Kč. Minimální roční příjem Domova pro seniory v Přerově z příspěvků na péči tak může činit 2 640 000 Kč a více, nicméně vzhledem k tomu, že standardně je mezi výší příspěvku na péči a výší úhrady klienta v sociálních službách téměř shoda (viz. tab. č. 1.2), tak lze očekávat, že tato částka bude násobně vyšší. Určitý návod pro určení výše této částky může poskytnout i matematická analýza obsahující celkovou kapacitu Domova pro seniory v Přerově, která činí 82 osob a výše příspěvků dle jednotlivých typů pokojů, kdy při plné obsazenosti všech pokojů po dobu celého roku lze orientačně spočítat, že celková výše plateb klientů za služby

stravování a ubytování bude činit zhruba 10,5 mil. Kč, z čehož lze usuzovat, že ve Výroční zprávě Sociálních služeb města Přerov je v údajích o příjmech od klientů vyjma plateb za stravu a ubytování obsažen právě také příspěvek na péči, protože celková částka je zhruba dvojnásobná, což by mimo jiné potvrzovala i pravidlo MPSV ČR, o téměř shodné výši plateb klientů a příspěvků na péči zmíněnou v tabulce č. 1. 2.

Další významnou skupinou příjmů Domova pro seniory v Přerově jsou platby zdravotních pojišťoven za služby lékařského a fyzioterapeutického personálu. Jejich výše v průběhu posledních let je uvedena v následující tabulce.

Tab. 2.8 Příjmy od zdravotních pojišťoven v Domově pro seniory v Přerově v letech 2017-2019

Rok	2017	2018	2019
Příjem v milionech Kč	3,29	3,48	4,01

Zdroj: vlastní zpracování [29]

Poslední dvě významné složky financování Domova pro seniory v Přerově jsou dotace Ministerstva práce a sociálních věcí ČR a dále příspěvek zřizovatele, kterým je v tomto případě statutární město Přerov. Jejich výše pro celou společnost Sociální služby města Přerova p.o. v průběhu posledních let je uvedena v následující tabulce.

Tab. 2.9 Příjmy od zřizovatele v podobě příspěvku na činnost v Domově pro seniory v Přerově v letech 2017-2019

Rok	2017	2018	2019
Příspěvek od zřizovatele na činnost v mil. Kč	23,5	19,1	22,8

Zdroj: vlastní zpracování [29]

Do výše zmíněných plateb je však vyjma provozování Domova pro seniory v Přerově zahrnuto taktéž provozování pečovatelské služby, dětských jeslí a služeb denního pobytu.

V rámci vyhledávací činnosti se mi však podařilo oslovit Oddělení sociální pomoci Odboru sociálních věcí Krajského úřadu Olomouckého kraje, kde mi na mou žádost byly

v rámci financování konkrétních služeb v rámci Sociálních služeb města Přerova, p.o. poskytnuty údaje uvedené v následující tabulce.

Tab. 2.10 Příjmy Domova pro seniory v Přerově od zřizovatele na jednotlivé služby v Kč

Rok	Domov pro seniory	Domov se zvláštním režimem	Celkem
2017	5 468 954	4 359 684	9 828 638
2018	6 603 434	3 766 727	10 370 161
2019	7 590 506	3 400 520	10 991 026

Zdroj: vlastní zpracování [49]

V rámci Registru poskytovatelů sociálních služeb vedeného MPSV ČR pak lze vyhledat i výši dotací MPSV ČR dle jednotlivých sociálních služeb, přičemž jejich výše je uvedena v následující tabulce.

Tab. 2.11 Příjmy od MPSV ČR v podobě účelové dotace na poskytování sociálních služeb v Domově pro seniory v Přerově dle Registru poskytovatelů sociálních služeb v letech 2017-2019

Rok	2017	2018	2019
Domov pro seniory v mil. Kč	4,19	5,84	6,13
Domov se zvláštním režimem v mil. Kč	5,20	8,46	9,77
Celkem v mil. Kč	9,39	14,3	15,9

Zdroj: vlastní zpracování [42]

Obecně lze však konstatovat zejména o platbách zdravotních pojišťoven, platbách od klientů a příspěvku od Ministerstva práce a sociálních věcí, že jejich výše z průběhu poslední let se mírně zvyšuje. Zároveň je nutné podotknout, že hospodaření celé společnosti Sociální služby města Přerov p.o. skončilo v letech 2017 až 2019 vždy s výsledkem hospodaření 0 Kč a bylo tak vyrovnané. Nad rámec této informace je však nutné taktéž zmínit, že v tomto výsledku jsou již zohledněny platby zpět zřizovateli, bez kterých by hospodaření společnosti ve sledovaných letech skončilo v kladných hodnotách. [45] [46] [47]

2.3 Domov pro seniory v Tovačově

Tab. 2.12 Domov pro seniory v Tovačově

Název organizace	Domov pro seniory Tovačov, p.o.
Právní forma	příspěvková organizace
Sídlo	Nádražní 94, 751 01 Tovačov
Zřizovatel	Olomoucký kraj
Kapacita	150 seniorů

Zdroj: vlastní zpracování

Cíle, prostředky i poslání Domova pro seniory v Tovačově, stejně jako definice jednotlivých druhů sociálních služeb, stejně jako podmínky pro klienty jsou totožné jako v předcházejícím případě.

Stravování klientů Domova pro seniory Tovačov je zajišťováno prostřednictvím vlastní kuchyně a vlastního provozu, která je stejně jako v předchozím případě schopná zajistit taktéž veškeré dietní stravování. Uživatelé mají možnost v případě snídaní a večeří výběru ze dvou jídel a v případě obědů dokonce ze tří jídel. [31]

Tab. 2.13 Platby klientů v Domově pro seniory Tovačov v návaznosti na druh pokoje

Typ pokoje	Ubytování za den	Strava za den	Celkem za 1 měsíc s 30ti dny
1lůžkový pokoj	210 Kč	170 Kč	11 400 Kč
2lůžkový pokoj	180 Kč	170 Kč	10 500 Kč

Zdroj: vlastní zpracování [34]

V rámci poskytované péče lze nalézt většinou shodu s předchozím popisovaných zařízení, neboť základní péče o klienty ve formě asistence, péče atd. musí být totožná. Stejně jako v předchozím případě je lékařská péče zajištěna vlastním zdravotnickým personálem v podobě sester a lékařem, který do zařízení dochází minimálně dvakrát týdně. Rehabilitace a fyzioterapie je shodně s předchozím případem zajištěna pomocí

vlastní fyzioterapeutky. Rozdílem je zejména poskytování některých dalších služeb, které souvisejí s materiálním vybavením Domova pro seniory Tovačov, kdy senioři v této lokalitě mají možnost využívat vlastní tělocvičny nebo duchovních služeb ve vlastní kapli.

Nad rámec tohoto je v domově pro seniory Tovačov kladen důraz na canisterapii a v případě poskytování služeb dle § 50 zákona o sociálních službách na smyslovou aktivizaci, což je metoda péče o klienty s Alzheimerovou chorobou, která pomocí zapojení samotných seniorů do každodenního dění (bývalé kuchařky mohou pomoci v kuchyni atd.) a pomocí snahy vybavit si předchozí prožité zkušenosti, zajišťuje co nejvyšší možnou míru samostatnosti člověka postiženého touto chorobou. [32]

V rámci personálního zabezpečení jsou v Domově pro seniory Tovačov obsazeny pracovní pozice ředitelky, sociálních pracovníků, vedoucích úseků, účetních, asistentky, vedoucího provozu, vedoucího stravování, údržbářů, elektrikářů, prادلen, krejčí, vrátných, kuchařek, nutričního terapeuta, koordinátorů pracovníků v sociálních službách, pracovníků v sociálních službách/pečovatelek, uklízeček a všeobecných zdravotních sester v následujícím rozložení úvazků.

Tab. 2.14 Aktuální personální zajištění Domova pro seniory Tovačov

Pracovní pozice	Počet úvazků
Ředitelka	1
Sociální pracovníci	2
Vedoucí úseků	4
Účetní	2
Asistent(ka)	1
Vedoucí provozu	1
Vedoucí stravování	1
Údržbář	2
Elektrikář	1

Pradlena	2
Krejčí	1
Vrátný(ná)	2
Kuchař(ka)	7
Nutriční terapeut(ka)	1
Koordinátor(ka) pracovníků v sociálních službách	6
Pracovník v sociálních službách/pečovatel(ka)	51
Uklízečka	6
Všeobecná zdravotní sestra	13
Celkem	104

Zdroj: vlastní zpracování dle [33]

2.3.1 Hospodaření vybrané příspěvkové organizace

Totožně jako v předchozím případě je jedním z hlavních zdrojů příjmů Domova pro seniory Tovačov příspěvek klientů za stravu a ubytování, který je stanoven zřizovatelem – v tomto případě Radou Olomouckého kraje ve výši platné od 1. 1. 2018, přičemž její výše je uvedena, v již výše zmíněné tabulce.

V rámci zjištění ostatních finančních toků a příjmů v Domově pro seniory v Tovačově je situace poněkud komplikovanější, neboť sama instituce ve svých výročních zprávách k ekonomické situaci a výsledkům hospodaření uvádí, že „*podrobný rozbor hospodaření organizace, včetně příslušných komentářů, je obsahem zprávy Komentář k rozborům hospodaření, předávané zřizovateli prostřednictvím Portálu příspěvkových organizací, a proto již není předmětem výroční zprávy.*“ [33, s. 27], přičemž jedinými veřejně dostupnými zdroji tak zůstávají povinně zveřejňované účetní závěrky ve Sbírce listin u rejstříkových soudů nebo v Registru poskytovatelů sociálních služeb vedeném MPSV ČR, neboť do Portálu příspěvkových organizací, respektive části, kde se nachází výše zmíněné dokumenty, nemá veřejnost přístup.

V rámci Registru poskytovatelů sociálních služeb lze poměrně přehledně zjistit výši dotace od Ministerstva práce a sociálních věcí ČR na jednotlivé sociální služby,

tj. na domov pro seniory a na domov se zvláštním režimem, přičemž výše těchto příspěvků je uvedena v následující tabulce.

Tab. 2.15 Příjmy od MPSV ČR v Domově pro seniory Tovačov v letech 2017-2019

Rok	2017	2018	2019
Dotace na domov pro seniory v mil. Kč	7,69	12,47	9,50
Dotace na domov se zvláštním režimem v mil. Kč	8,50	12,48	17,80
Celkem v mil. Kč	16,19	24,95	27,3

Zdroj: vlastní zpracování [35]

V rámci hledání příjmů od zřizovatele či jiných místních institucí (typicky příspěvky okolních obcí na provoz) si lze pomoci analýzou účetních závěrek společnosti Domov pro seniory Tovačov a dále informacemi z Výročních zpráv, kde jsou pravidelně uváděny okolní obce, které této instituci finančně přispěly. Pro zjištění výše příspěvku od zřizovatele pak postačí od celkové částky uvedené na účtu 672 (Výnosy vybraných místních vládních institucí z transferů) ve Výkazu zisku a ztrát za příslušný kalendářní rok zveřejněný ve Sběrce listin odečíst právě výši příspěvků od okolních obcí a dále výši dotací od Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, přičemž všechny tyto částky jsou uvedeny v následující tabulce.

Tab. 2.16 Příjmy od zřizovatele v Domově pro seniory Tovačov v letech 2017-2019

Rok	2017	2018	2019
Celkem přijaté transfery v mil. Kč	23,21	27,29	33,18
Dary a dotace obcí v mil. Kč	0,11	0,12	0,11
Dotace MPSV ČR v mil. Kč	16,19	24,95	27,3
Příspěvek zřizovatele v mil. Kč	6,91	2,22	5,77

Zdroj: vlastní zpracování [35] [38] [39] [40] [41] [33] [36] [37]

V rámci údajů o příjmech za příspěvek na péči pak lze pouze odhadovat jeho skutečnou výši, neboť výroční zprávy ani účetní závěrky neobsahují žádné relevantní údaje, které by se týkaly buďto příspěvku na péči nebo plateb za úkony od zdravotních pojišťoven. Jediná metodika, kterou lze získat vypovídající údaj o společné výši těchto příjmových údajů, je zjištění celkové výše plateb klientů za stravování a ubytování, která bude při plné obsazenosti domova vypadat následovně.

Tab. 2.17 Příjmy od klientů v roce 2019 v Domově pro seniory Tovačov

	Platba za uživatele a měsíc o 30ti dnech	Ročně
20 1lůžkových pokojů	11 400 Kč	2 736 000 Kč
65 2lůžkových pokojů	10 500 Kč	13 380 000 Kč
Celkem		19 116 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování [30] [34]

Nyní můžeme tuto částku odečíst od celkových příjmů za vlastní služby, uvedenou na účtu 602 ve Výkazu zisku a ztráty za rok 2019 a výslednou částkou bude právě součet příspěvků na péči a plateb od zdravotních pojišťoven.

Tab. 2.18 Příspěvky na péči a platby ZP v roce 2019 v Domově pro seniory Tovačov

Úhrady klientů	19 116 000 Kč
Celkem příjmy na účtu 602	39 393 608 Kč
Příjmy od ZP a příspěvky na péči	20 280 608 Kč

Zdroj: vlastní zpracování [30] [34] [41]

Stejně jako v přechozím případě, tak i zde se výše úhrad od klientů a výše dalších příjmů v podobě příspěvků na péči a plateb od zdravotních pojišťoven pohybuje zhruba v totožné úrovni.

3. Návrhy a doporučení pro zlepšení ekonomických podmínek pro zajišťování sociálních služeb

V rámci předchozí kapitoly bylo analyzováno hospodaření a činnost dvou vybraných příspěvkových organizací v Olomouckém kraji, přičemž nyní je nasnadě tyto zjištěné skutečnosti porovnat pomocí komparativní analýzy, a to u těch údajů, v rámci, kterých je jejich srovnání díky relevantnosti údajů na místě a případně díky výsledku této analýzy nabídnout návrhy na zlepšení ekonomické situace obou organizací.

Prvním kritériem, dle kterého lze oba poskytovatele služeb srovnat, je výše pracovních úvazků na jednoho klienta.

Tab. 3.1 Srovnání úvazků v Domově pro seniory Tovačov a Domově pro seniory v Přerově

	Přerov	Tovačov
Počet úvazků	69,5	104
Počet seniorů	82	150
Poměr	0,85 úvazku na 1 seniora	0,69 úvazku na 1 seniora

Zdroj: vlastní zpracování [23] [27] [30] [33]

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že v Domově pro seniory Tovačov je na zajištění prakticky totožné péče potřeba o 23% méně pracovních úvazků než v Přerově. Zároveň je v této souvislosti také nutné zmínit, že například služby stravování jsou v Domově pro seniory v Přerově zajišťovány pomocí outsourcingu jinou organizací, jejíž úvazky do celkové počtu nejsou pochopitelně zahrnuty. Dále je také nutné zmínit, že v rámci Domova pro seniory v Přerově nejsou do celkové počtu úvazků zahrnutí pracovníci vnitřní správy organizace Sociální služby města Přerova p. o., přičemž v opačném případě by se rozdíl ještě zvětšil. V rámci srovnání ekonomických nákladů na zaměstnance pak lze vyhodnotit, že Domov pro seniory Tovačov p. o. s lidskými zdroji a s tím souvisejícími ekonomickými náklady hospodáří lépe.

Další kategorií v rámci, které lze jednotlivá sociální zařízení objektivně porovnat, je poměr výše dotací od Ministerstva práce a sociálních věcí ČR a počtu klientů daného sociálního zařízení.

Tab. 3.2 Srovnání poměru výše dotací MPSV ČR na jednoho klienta v Domově pro seniory Tovačov a Domově pro seniory v Přerově v letech 2017-2019

	Přerov 2017	Tovačov 2017	Přerov 2018	Tovačov 2018	Přerov 2019	Tovačov 2019
Počet klientů	82	150	82	150	82	150
Výše dotace MPSV ČR v mil. Kč	9,39	16,19	14,3	24,95	15,9	27,3
Výše dotace na jednoho klienta v Kč	114 512	107 933	174 390	166 333	193 902	182 000

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z předchozích tabulek

Z výše uvedených dat jednoznačně vyplývá, že Domov pro seniory v Přerově v průběhu sledovaných let pobíral od Ministerstva práce a sociálních věcí ČR v poměru na jednoho klienta sociální služby o 4,8% až 6,5% vyšší dotační prostředky než Domov pro seniory Tovačov. Tento rozdíl může být způsoben několika faktory, nicméně nejpravděpodobnější se jeví poměrně logicky znějící argument, že mandatorní výdaje organizace například na její vnitřní správu mohou být více či méně podobné bez ohledu na to, zda zařízení pečuje o 82 či 150 klientů, totiž stále bude potřebovat například pouze jednu ředitelku či ředitele nebo jednu účetní. Díky tomuto pak může být u menších zařízení podíl výše dotace na jednoho klienta vyšší, stejně jako tomu je v tomto případě.

Jedním z dalších ekonomických ukazatelů, které lze pomocí komparativní analýzy srovnávat, je výše příspěvků od zřizovatele a jeho výši na jednoho klienta v jednotlivých letech.

Tab. 3.3 Výše příspěvků od zřizovatele na jednoho klienta v letech 2017 až 2019

Rok	Celkem příspěvek Přerov v mil Kč.	Výše na jednoho klienta Přerov	Celkem příspěvek Tovačov v mil. Kč	Výše na jednoho klienta Tovačov
2017	9,83	119 878	6,91	46 067
2018	10,37	126 463	2,22	14 800
2019	10,99	134 024	5,77	38 467

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů z tabulek č. 2.10 a 2.16

Z výše uvedených údajů pak jednoznačně vyplývá, že zřizovatel v případě Domova pro seniory v Přerově oproti zřizovateli Domova pro seniory v Tovačově nejenže v každém ze sledovaných let přispíval příslušné příspěvkové organizaci v absolutních hodnotách podstatně vyšší částky, nicméně markantní je zejména rozdíl vyjádřený poměrem příspěvku zřizovatele na jednoho klienta sociální služby, kdy vyplývá, že tento poměr je v případě přerovského Domova pro seniory 2,5 až 8,5 krát vyšší než v případě Domova pro seniory v Tovačově. Tento drakonický rozdíl však nemusí být způsoben pouze například špatným způsobem hospodaření, ale například potřebou vyšších investic do vybavení a nemovitostí spravovaných příslušnou organizací.

Pro bližší pochopení a srovnání, který z výše uvedených důvodů abnormálního nepoměru výše příspěvku zřizovatele na jednoho klienta by pak ale bylo nutné zkoumat tuto hodnotu v delším časovém horizontu, než je stanovený v této práci (2017 - 2019), aby bylo možné porovnat například výši tohoto příspěvku v takovém časovém úseku, kdy oba dva subjekty například procházeli rekonstrukcí svých nemovitostí.

V rámci tvorby komparativní analýzy jsem se věnoval taktéž tvorbě fondů jednotlivých příspěvkových organizací. Obě organizace tvoří shodně fondy investic, fondy kulturních a sociálních potřeb, rezervní fond ze zlepšeného hospodářského výsledku a ostatní rezervní fond. V rámci fondu kulturních a sociálních potřeb není u obou příspěvkových organizací spatřován žádný dlouhodobě uložený finanční kapitál a obě organizace v rámci uvedeného fondu pravidelně jak plní jeho rozpočet, tak z něj naopak čerpají,

a to shodně na příspěvky na penzijní pojištění a dále na příspěvek na stravování pro zaměstnance.

Nejštědřejším fondem jak do výše příspěvků, tak čerpání, je pak u obou organizací fond investic, do kterého jsou v obou případech připisovány každoročně příjmy ve výši přesahující v obou případech 2 miliony korun. V obou případech jsou pak tyto příjmy a fond jako takový využívány na investice do hmotného majetku příspěvkových organizací (vozový park, technické vybavení, opravy nemovitostí atd.). V rámci zůstatku u obou organizací lze konstatovat, že nejvyšším příspěvkem do tohoto fondu bývá příspěvek zřizovatele na provoz a dále odpisy hmotného majetku. V rámci obou organizací pak také nezřídka dochází k odvodu finančních prostředků z tohoto fondu zpět zřizovateli. U konečného stavu investičního fondu na konci sledovaného období, tedy k 31. 12. 2019, lze konstatovat, že stav fondu investic u Domova pro seniory v Přerově ve výši 1 273 026 Kč je oproti Domovu pro seniory v Tovačově ve výši 779 789 Kč mírně vyšší, což ale může úzce souviset s širšími poskytovanými službami přerovskou organizací a s tím související logickou vyšší potřebou investic. [39] [40] [41] [45] [46] [47]

V rámci srovnání obou organizací pak nelze opomenout skutečnost rozdílné kapacity mezi oběma subjekty, která je v přímém nepoměru mezi počtem obyvatel v Přerově a Tovačově. Nejen vzhledem ke skutečnosti, že město Přerov má podstatně více obyvatel než město Tovačov, je nasnadě zvažovat, zda Domov pro seniory v Přerově nerozšířit minimálně na kapacitu Domova pro seniory v Tovačově, dokonce je možné i v již zmíněné souvislosti vyššího počtu obyvatel zvažovat kapacitu vyšší. Tato skutečnost by se mohla poměrně pozitivně podepsat také na hospodaření této organizace, neboť lze přijmout premisu, že např. v rámci správního úseku lze očekávat, že při zvýšeném počtu klientů/uživatelů sociálních služeb není třeba ve stejném poměru přijímat i nové zaměstnance. Tato premisa pochopitelně neplatí např. pro ošetřovatele a zdravotní sestry, nicméně například pro užší vedení společnosti je dle mého realizovatelná.

Druhým pozitivem, jak se tato skutečnost může pozitivně promítnout na hospodaření organizace, je změna v oblasti stravování, kdy při zvýšeném počtu klientů může být pro organizaci výhodnější vlastní stravování na místo outsourcingu. Na tomto místě je také možné připomenout, že projekt na rozšíření kapacity/dostavbu Domova

pro seniory v Přerově existuje u zřizovatele již od roku 2012, nicméně díky nedostatku finančních prostředků doposud nebyl realizován. [48]

V rámci zkoumání ostatních údajů a při jejich vzájemné komparaci bohužel dochází k objektivnímu zkreslení jakýchkoliv údajů způsobených zejména skutečností, že Domov pro seniory v Přerově je součástí organizace Sociální služby města Přerov p. o., která vyjma již zmíněného domova pro seniory provozuje další sociální služby jako je dům s pečovatelskou službou, dětské jesle nebo centrum denního pobytu a o veškerých příjmech pak ve svých dokumentech, výročních zprávách, povinně zveřejňovaných dokumentech v obchodním rejstříku atd. informuje souhrnně, díky čemuž by například nabízející se komparativní analýza výsledků hospodaření z účetních závěrek povinně zveřejněných v obchodním rejstříku, či analýza jednotlivých druhů příjmů a jejich přepočítání na jednoho klienta bohužel byla nejen nepřesná, ale zejména absolutně nevypovídající.

Závěr

Bakalářská práce se v první části věnuje zejména teoretickému pojetí a definici služeb. V druhé a v rámci teoretické části stěžejní kapitole jsou poměrně detailně rozebrány jednotlivé aspekty poskytování sociálních služeb, jako je obecná právní úprava (zejména ve vztahu ke stěžejnímu zákonu č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů), poskytování sociální služeb, jejich kategorizace, definice účastníků sociálních služeb (klient, poskytovatel a zřizovatel), dále cíl a obsah sociálních služeb a v neposlední řadě také standardy sociálních služeb. Poměrně významná péče byla věnována financování těchto služeb, které je vícezdrojové a skládá se z plateb klientů, příspěvků zřizovatelů, dotací z Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, dotací od Evropské unie, příspěvků na péči a plateb od zdravotních pojišťoven za zdravotní úkony.

V rámci praktické části byly detailně analyzovány dva poskytovatelé pobytových sociálních služeb pro seniory v přerovském okrese, a to Domov pro seniory v Tovačově a Domov pro seniory v Přerově, které provozují Sociální služby města Přerova. V rámci detailní analýzy byla zkoumána činnost obou poskytovatelů sociálních služeb, rozsah poskytovaných služeb, struktura klientů, zaměstnanecká struktura a samostatná podkapitola u každého subjektu byla věnována hospodaření jednotlivých organizací, zejména ve vztahu k detailní analýze a struktuře jejich příjmů, a to vše v letech 2017 až 2019.

Třetí a poslední kapitola je zaměřena pomocí komparativní analýzy na srovnání hospodaření těchto dvou příspěvkových organizací v letech 2017 až 2019, kdy bylo mimo jiné zjištěno, že Domov pro seniory v Tovačově ve sledovaných letech lépe hospodařil s lidskými zdroji. V rámci srovnání příjmů jednotlivých organizací bylo dosaženo závěru, že Domov pro seniory v Přerově pobíral v letech 2017 až 2019 o 4,8 až 6,5% vyšší dotace od Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky v přepočtu na jednoho klienta než Domov pro seniory v Tovačově. Dále bylo dosaženo závěru, že Domov pro seniory v Přerově dostával v letech 2017 až 2019 od svého zřizovatele 2,5 až 8,5 krát vyšší dotace na provoz než Domov pro seniory v Tovačově. V rámci zkoumání tvorby a čerpání fondů ve sledovaných letech nebyl zjištěn žádný významnější rozdíl.

V rámci doporučení pro zlepšení ekonomické situace jednotlivých příspěvkových organizací je na místě uvažovat o přehodnocení nastavení příspěvku na péči, přičemž tento zdroj financování sociálních služeb však nemůže ovlivnit ani poskytovatel služby ani její uživatel, a je na státu, aby našel finanční prostředky na zajištění financování tohoto stěžejního příspěvku pro osoby, které sami nezvládají péči u sebe.

V případě Domova pro seniory v Přerově je nejen pro dlouhodobou ekonomickou situaci, ale i pro možnost poskytování služeb potřebnému počtu obyvatel (s ohledem na vzrůstající průměrný věk populace) na místě pokračovat v již jednou zvažovaném a schváleném záměru o rozšíření kapacity této organizace prostřednictvím dostavby nového či dokonce nových pavilonů. Díky vyššímu počtu klientů dojde neoddiskutovatelně ke snížení mandatorních výdajů na jednoho klienta, například snížením poměru úvazků střediska vnitřní správ. Při zvýšeném počtu klientů taktéž musí dojít k přehodnocení stavu, kdy některé služby, které jsou zajišťovány outsourcingem, si větší organizace v podobě Domova pro seniory v Tovačově zajišťuje sama.

Při eventuální další analýze bylo bohužel dosaženo limitu tohoto tématu bakalářské práce, respektive výběru konkrétní organizace v podobě Domova pro seniory v Přerově, který je provozován Sociálními službami města Přerova, p. o., která vyjma již zmíněného domova pro seniory realizuje další sociální služby, nicméně v žádném z veřejně dostupných zdrojů bohužel nesdílí informace z oblasti hospodaření pro jednotlivé sociální služby či střediska.

Soupis bibliografických citací

[1] MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-5.

[2] LEVICKÁ, Jana. *Náčrt dejín sociálnej práce*. Trnava: Slovak Academic Press, 1999. ISBN 80-88908-29-9.

[3] NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman, 2001. ISBN 80-903070-0-0.

[4] Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

[5] SMITH, Adam. *Bohatství národů (Pojednání o podstatě a původu bohatství národů)*. Praha: Liberální institut, 2017. ISBN 978-80-863-8960-8.

[6] VAŠTIKOVÁ, Miroslava. *Marketing služeb – efektivně a moderně*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5037-8.

[7] Sdělení Českého statistického úřadu ze dne 18. září 2017 o zavedení klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE).

[8] HALÁSEK, Dušan. *Logistika v odvětvích služeb*. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2013. ISBN 978-80-87179-30-7.

[8] Vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí číslo 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.

[9] STRAKOVÁ, Martina a Kristýna ČERMÁKOVÁ. *Standardy kvality sociálních služeb – příručka pro uživatele* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociální věcí ČR, 2008 [cit. 2020-07-20]. Dostupné z:

https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/skss_final_web.pdf/1daaf363-940e-9c10-ee88-4048722a9be9

[10] Ministerstvo práce a sociální věcí ČR. *Sociální služby* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociální věcí ČR, 2020 [cit. 2020-07-20]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-sluzby-1>

[11] Ministerstvo práce a sociální věcí ČR. *Analýza financování sociálních služeb* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociální věcí ČR, 2019 [cit. 2020-07-20]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Anal%C3%BDza+financov%C3%A1n%C3>

%AD+soci%C3%A1ln%C3%ADch+slu%C5%BEeb_2019.pdf/3c8c3bf8-c747-09b0-9308-3838a646c465

[12] Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

[13] Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2019* [online]. Praha, 2020 [cit. 2020-07-31]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/975025/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socia_lnich_veci_2019+%281%29.pdf/9da5cc00-7d78-7caa-6bf2-01ecccdeabd7

[14] Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2017* [online]. Praha, 2018 [cit. 2020-07-31]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/372765/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socia_lnich_veci_2017.pdf/b583d56d-6c38-14b9-822d-15813b21703c

[15] Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2018* [online]. Praha, 2019 [cit. 2020-07-31]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/975025/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socia_lnich_veci_2018+%282%29.pdf/d16a5977-62d8-0ce2-bfd4-15d6118a9700

[16] Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotní pojištění.

[17] Olomoucký kraj. *O Olomouckém kraji* [online]. [cit. 2020-08-02]. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/o-olomouckem-kraji-cl-1362.html>

[18] Olomoucký kraj. *Katalog poskytovatelů sociálních služeb a vybraných zdravotních služeb v Olomouckém kraji* [online]. [cit. 2020-08-02]. Dostupné z: <https://kissos-ok-katalog.olkraj.cz/>

[19] Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Registr poskytovatelů sociálních služeb* [online]. [cit. 2020-08-02]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/registr-poskytovatelu-sluzeb>

[20] Krajský úřad Olomouckého kraje. *Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji pro roky 2021–2023* [online]. 2019 [cit. 2020-08-02]. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/download.html?id=71733>

[21] Sociální služby města Přerova p. o. *Domov pro seniory* [online]. [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: <https://www.ssmp.cz/registrovane-sluzby/domov-pro-seniory.html>

- [22] Sociální služby města Přerova p. o. *Domov se zvláštním režimem* [online]. [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: <https://www.ssmp.cz/registrovane-sluzby/domov-se-zvl%C3%A1%C5%A1tn%C3%ADm-re%C5%BEimem.html>
- [23] Sociální služby města Přerova p. o. *Ubytování* [online]. [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: https://www.ssmp.cz/zakladni_cinnosti/ubytovani.html
- [24] Sociální služby města Přerova p. o. *Úkony péče* [online]. [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: https://www.ssmp.cz/zakladni_cinnosti/ukony_pece.html
- [25] Sociální služby města Přerova p. o. *Stravování* [online]. [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: https://www.ssmp.cz/zakladni_cinnosti/stravovani.html
- [26] Sociální služby města Přerova p. o. *Aktivizační činnosti* [online]. [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: https://www.ssmp.cz/zakladni_cinnosti/aktivizacni_cinnosti.html
- [27] Sociální služby města Přerova p. o. *Organizační struktura Sociálních služeb města Přerova, p. o.* [online]. [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: <https://www.ssmp.cz/dokumenty/ssmp/organiza%C4%8Dn%C3%AD%20sch%C3%A9ma%20srpen%202020%20zve%C5%99ejn%C4%9Bn%C3%AD.pdf>
- [28] Sociální služby města Přerova p. o. *Úhrady za poskytování sociálních služeb v Domově pro seniory Přerov* [online]. [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: https://www.ssmp.cz/images/domov_pro_seniory/DS_cenik_2019.pdf
- [29] Sociální služby města Přerova p. o. *Výroční zpráva Sociálních služeb města Přerova p.o. za rok 2019* [online]. [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: http://ssmp.cz/dokumenty/ssmp/Vyrocní_zpravy/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%20SSMP%20za%20rok%202019.pdf
- [30] Domov pro seniory Tovačov p.o. *Ubytování* [online]. [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: <http://www.dstovacov.cz/domov-pro-seniory/ubytovani>
- [31] Domov pro seniory Tovačov p.o. *Stravování* [online]. [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: <http://www.dstovacov.cz/domov-pro-seniory/stravovani>
- [32] Domov pro seniory Tovačov p.o. *Smyslová aktivizace* [online]. [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: <http://www.dstovacov.cz/domov-se-zvlastnim-rezimem/smyslova-aktivizace>

- [33] Domov pro seniory Tovačov p.o. *Výroční zpráva 2019* [online]. [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: <http://www.dstovacov.cz/download?f=%2Fsoubory%2Fvyrocni-zpravy%2F1659-2020-vyrocni-zprava-2019.pdf>
- [34] Domov pro seniory Tovačov p.o. *Ceník služeb* [online]. [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: <http://www.dstovacov.cz/prijeti-k-nam/2-cenik-sluzeb>
- [35] Registr poskytovatelů sociálních služeb. *Domov pro seniory Tovačov, příspěvková organizace* [online]. [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: http://iregistr.mpsv.cz/socreg/soubory.do?756g=cd16bd21e7b5275f&736c=89af51fdec27837b&SUBSESSION_ID=1596960277979_3
- [36] Domov pro seniory Tovačov p.o. *Výroční zpráva 2017* [online]. [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: <http://www.dstovacov.cz/download?f=%2Fsoubory%2Fvyrocni-zpravy%2F1659-2020-vyrocni-zprava-2019.pdf>
- [37] Domov pro seniory Tovačov p.o. *Výroční zpráva 2018* [online]. [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: <http://www.dstovacov.cz/download?f=%2Fsoubory%2Fvyrocni-zpravy%2F1659-2019-vyrocni-zprava-2018%281%29.pdf>
- [38] Domov pro seniory Tovačov p.o. *Výkaz zisku a ztráty za období roku 2016* [online]. [cit. 2020-08-09]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=47347164&subjektId=256515&spis=885147>
- [39] Domov pro seniory Tovačov p.o. *Výkaz zisku a ztráty za období roku 2017* [online]. [cit. 2020-08-09]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=51788208&subjektId=256515&spis=885147>
- [40] Domov pro seniory Tovačov p.o. *Výkaz zisku a ztráty za období roku 2018* [online]. [cit. 2020-08-09]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=56164658&subjektId=256515&spis=885147>
- [41] Domov pro seniory Tovačov p.o. *Výkaz zisku a ztráty za období roku 2019* [online]. [cit. 2020-08-09]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=60602313&subjektId=256515&spis=885147>
- [42] Registr poskytovatelů sociálních služeb. *Domov pro seniory v Přerově* [online]. [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: http://iregistr.mpsv.cz/socreg/soubory.do?756g=46f2001bf7358d9a&736c=bfd76e693d5dcc7c&SUBSESSION_ID=1596966576776_3

- [43] Ministerstvo financí České republiky. *Seznam CZ-NACE* [online]. [cit. 2021-4-24]. Dostupné z: https://www.info.mfcr.cz/ares/nace/ares_nace.html.cz
- [44] Odbor sociálních služeb Magistrátu města Plzně. *Vysvětlení základních pojmů* [online]. [cit. 2021-4-24]. Dostupné z: <https://socialnisluzby.plzen.eu/navody/vysvetleni-zakladnich-pojmu.aspx>
- [45] Sociální služby města Přerova, p.o. *Rozvaha za období roku 2017* [online]. [cit. 2021-04-24]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=51779269&subjektId=207738&spis=885366>
- [46] Sociální služby města Přerova, p.o. *Rozvaha za období roku 2018* [online]. [cit. 2021-04-24]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=56257972&subjektId=207738&spis=885366>
- [47] Sociální služby města Přerova, p.o. *Rozvaha za období roku 2019* [online]. [cit. 2021-04-24]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=60717886&subjektId=207738&spis=885366>
- [48] CHALUPOVÁ, Lenka. *Domov pro seniory by mohl mít nový pavilon. Přišel by asi na 160 milionů a nabídl 68 lůžek* [online]. 2017 [cit. 2021-4-24]. Dostupné z: <https://www.prerov.eu/cs/magistrat/tiskove-centrum/tiskove-zpravy-2017/tz-listopad-2017/domov-pro-seniory-by-mohl-mit-novy-pavilon-prisel-by-asi-na-160-milionu-a-nabidl-68-luzek.html>
- [49] VOČKA, Zbyněk. Informace poskytnuté vedoucím oddělení sociální pomoci Odboru sociálních věcí Krajského úřadu Olomouckého kraje. Příloha č. 1 [online]. [cit. 2021-5-4].

Seznam grafických objektů

Obr. 2.1 Umístění domovů pro seniory v Přerově a Tovačově

Tab. 1.1 Kódy CZ NACE

Tab. 1.2 Počet poskytovatelů sociálních služeb v letech 2017 – 2019

Tab. 1.3 Stupně závislosti ve vztahu k nezvládnutým schopnostem

Tab. 1.4 Výše příspěvku na péči ve vztahu k stupni závislosti a věku

Tab. 2.1 Počet uživatelů domovů pro seniory v Olomouckém kraji

Tab. 2.2 Kapacita domovů pro seniory v Olomouckém kraji a okrese Přerově

Tab. 2.3 Domov pro seniory v Přerově

Tab. 2.4 Kapacita Domova pro seniory v Přerově

Tab. 2.5 Platby klientů v Domově pro seniory v Přerově v návaznosti na druh pokoje

Tab. 2.6 Aktuální personální zajištění Domova pro seniory v Přerově

Tab. 2.7 Příjmy od klientů v Domově pro seniory v Přerově

Tab. 2.8 Příjmy od zdravotních pojišťoven v Domově pro seniory v Přerově

Tab. 2.9 Příjmy od zřizovatele v podobě příspěvku na činnost v Domově pro seniory v Přerově v letech 2017-2019

Tab. 2.10 Příjmy Domova pro seniory v Přerově od zřizovatele na jednotlivé služby

Tab. 2.11 Příjmy od MPSV ČR v podobě účelové dotace na poskytování sociálních služeb v Domově pro seniory v Přerově dle Registru poskytovatelů sociálních služeb v letech 2017-2019

Tab. 2.12 Domov pro seniory v Tovačově

Tab. 2.13 Platby klientů v Domově pro seniory Tovačov v návaznosti na druh pokoje

Tab. 2.14 Aktuální personální zajištění Domova pro seniory Tovačov

Tab. 2.15 Příjmy od MPSV ČR v Domově pro seniory Tovačov

Tab. 2.16 Příjmy od zřizovatele v Domově pro seniory Tovačov

Tab. 2.17 Příjmy od klientů v roce 2019 v Domově pro seniory Tovačov

Tab. 2.18 Příspěvky na péči a platby ZP v roce 2019 v Domově pro seniory Tovačov

Tab. 3.1 Srovnání úvazků v Domově pro seniory Tovačov a Domově pro seniory v Přerově

Tab. 3.2 Srovnání poměru výše dotací MPSV ČR na jednoho klienta v Domově pro seniory Tovačov a Domově pro seniory v Přerově

Tab. 3.3 Výše příspěvků od zřizovatele na jednoho klienta v letech 2017 až 2019

Seznam zkratk

p. o	příspěvková organizace
IT	informační technologie
MPSV ČR	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
ZP	zdravotní pojišťovna
EU	Evropská unie

Přílohy

Příloha A - Informace poskytnuté vedoucím oddělení sociální pomoci Odboru sociálních věcí Krajského úřadu Olomouckého kraje Mgr. Bc. Zbyňkem Vočkou

Příloha A - Informace poskytnuté vedoucím oddělení sociální pomoci Odboru sociálních věcí Krajského úřadu Olomouckého kraje Mgr. Bc. Zbyňkem Vočkou

Právní forma	Druh sociální služby	Identifikátor služby	2 017	2 018	2 019	2 017	2 018	2 019
Příspěvková organizace zřízená územním samosprávným celkem - obci	pečovatelská služba	1928202	12 924 400	23 100 000	21 580 800	8 194 800	3 237 204	3 783 963
Příspěvková organizace zřízená územním samosprávným celkem - obci	domovy pro seniory	3742084	4 194 500	5 837 700	6 128 500	5 468 954	6 603 434	7 590 506
Příspěvková organizace zřízená územním samosprávným celkem - obci	dení stacionáře	6433547	2 612 900	3 900 000	3 643 600	546 420	24 042	16 800
Příspěvková organizace zřízená územním samosprávným celkem - obci	osobní asistence	9130254	1 089 100	1 500 000	1 401 300	267 423	9 966	1 578
Příspěvková organizace zřízená územním samosprávným celkem - obci	domovy se zvláštním režimem	9841921	5 188 500	8 455 200	9 774 600	4 359 684	3 766 727	3 400 520
			Účelové určené dotace ze státního rozpočtu na poskytování sociálních služeb (poskytovaná prostřednictvím rozpočtu kraje v rámci Podprogramu č. 1 Programu finanční podpory poskytování sociálních služeb v Olomouckém kraji)			Organizaci uvedena výše příspěvku zřizovatele (Statutárního města Přerova) v rámci finančního vypořádání dotace ze státního rozpočtu a přežkoumání výše vyrovnávací platby		

Autor	Michal Zácha
Název BP	Sociální služby pro seniory v Přerově a Tovačově
Studijní obor	Logistika služeb
Rok obhajoby BP	2021
Počet stran	47
Počet příloh	1
Vedoucí BP	Ing. et Ing. Iveta Dočkalíková, Ph.D.
Anotace	Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku pobytových sociálních služeb pro seniory v Přerově a Tovačově a jejich logistické a ekonomické aspekty. Po teoretickém vymezení klíčových pojmů následuje teoretický výklad zaměřující se na logistiku a financování těchto sociálních služeb. V druhé kapitole jsou již na příkladu dvou poskytovatelů této sociální služby analyzovány vybrané a z veřejně dostupných zdrojů známé informace o logistice a financování těchto subjektů spolu komparací údajů týkajících se financování těchto dvou konkrétních poskytovatelů sociálních služeb.
Klíčová slova	Sociální služby, domov pro seniory, financování sociálních služeb
Místo uložení	ITC (knihovna) Vysoké školy logistiky v Přerově
Signatura	